

DVYLIKA ir šeši pirmieji

ALGIMANTAS KEZYS, S. J.

Bene pirmasis, kuris iškėlė reikalą sukurti dokumentinius filmus apie lietuviškąją veiklą ir kuris pakalbino Lietuvos foto archyvą užsimiti tuo darbu, buvo "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius Kazys Bradūnas. Kartą mums besikalbant apie kitus LFA užsimojimus, jis įsakmiai užsiminė, kad LFA turi rūpintis ne tik istorinių nuotraukų rinkimui bet sukurti dokumentinių filmų apie lietuviškąją veiklą. Girdi, mūsų apsilėdimas šioje srityje yra negirdėtas — gyvename foto, filmo ir televizijos laikais, o štai visa eilė svarbių kultūrinių įvykių ir pačių kultūrininkų amžinai pasitraukė į istoriją, nepalikę žymės šioje visiems prieinamoje vaizdinės komunikacijos juostoje. Po sa vaičės K. Bradūnas jau kėlė šį reikalą savo "Kertinėje paraštėje": "Gyveno mūsų tarpe, laisvame pasaulyje, Vincas Krėvė, Ignas Šeinius, Jurgis Savickas, Faustas Kirša, Antanas Škėma, Julius Kaupas, Algimantas Mackus, gyveno kompozitorius K. V. Banaitis, regėjome savo tarpe dar gyvus Nepriklausomybės Akto signatarus, lietuvių tautai daug nusipelnusius mokslo žmones, visuomenininkus, garbingus bažnyčios hierarchus... Turime pagaliau pabusti ir atviromis akimis įsitikinti, kad gyvename ne praėjusio šimtmečio "Litauische Littrarische Gesellschaft" laikais, kada buvo galima džiaugtis užrašomąja kultūrinio lobiu ir jo slinkties dokumentacija. Šiandien mums, kaip ir kitoms tautoms, tam pačiam tikslui vien tik plunksnos jau turi nepakakti, kai tiesiog po ranka pasiekiami ir nuotrauka, ir filmas, ir kalbos garso užrašymas juoston... Reikia atkreipti dėmesį į dabarties mūsų kultūrinio gyvenimo iškarpu kompleksavimą garsinių filmų pavidale" (Draugas, 1967 spalio 14 d.). Straipsnyje buvo siūlyta iniciatyvos imtis Lietuvos foto archyvui, o jam į talką turėtų ateiti visuomenė ir fondai, kurie turėtų padėti įsigyti aparatus ir medžiagą.

Pirmasis atsiliepė "Paramos" savininkas Jurgis Janušaitis, kuris savo įprastu entuziazmu ir energija surinko iš "Paramos" bičiulių daugiau kaip 500 dol. Auksotojų sąrašas buvo ne tik žinomi rėmėjai, kaip Kriaučeliūnai, Bersteinai, Stankai, bet ir kiti, kaip Namoll, Kuzai, Craelius & Co. Antroji savanorė, pati pasiūliusi talkininkauti, buvo po-

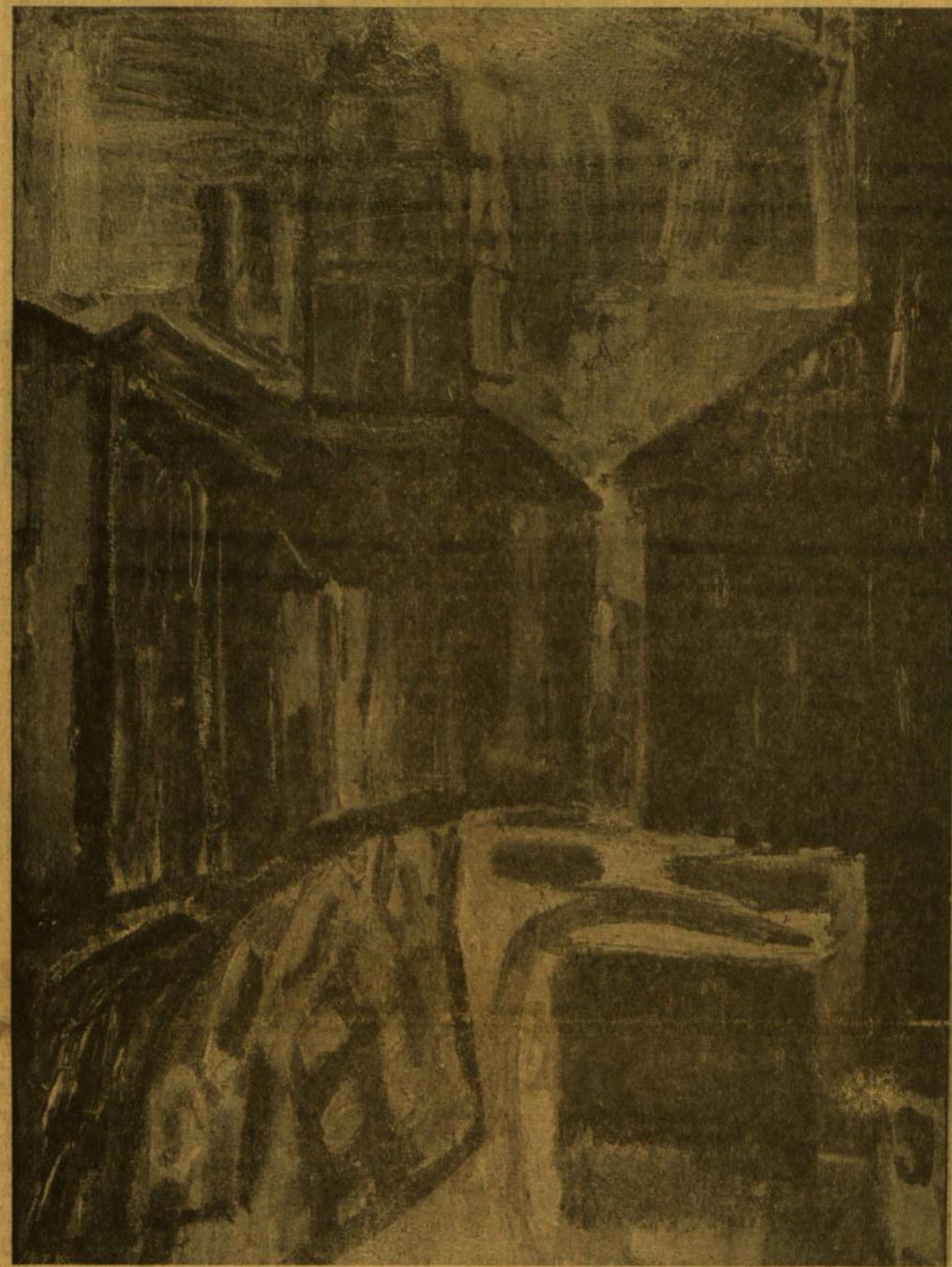
nia Stasė Semėnienė, kuri sutiko organizuoti komitetą garsiniam filmo aparatui pirkti. Šiuo metu komitetas jau pradėjo veikti. Jam pirmininkauja p. John Evans. Pritariančių ir skatinančių balsų netrūko. Lietuvių foto archyvui beliko tik tarti "Amen" ir pradėti darbą.

Filmą režisuoti buvo pakviesta lietuviško garsinio filmo pradininkė B. Pūkelevičiūtė. Pūkelevičiūtei sutikus, filmo sukimo ekipa praturtėjo ir režisierė ir skripto rašytoja, jau seniai sirgusia įvairiais filmniais reikalais. Garsą sutiko tvarkyti lietuviškų plokštelių gamintojas Jonas Ralis. Prie kameros atsistoti teko man, į talką pasikviečiau ir Lietuvos televizijos vedėją Tolių Šluotą.

Viename iš pirmųjų mūsų pokalbių apie būsimąjį filmą — apie jo pobūdį, apimtį, turinį — Birutė Pūkelevičiūtė išsireiškė, kad filmas galėtų būti apie dvyliką... — Dvyliką! — Štai ir pavadinimas! Apie dvyliką žymiųjų mūsų visuomeninio bei kultūrinio darbo, veikėjų. Jei kiekvienam tekėtų apie 7-8 min. epizodas, visas filmas išeitų apie puantros, o gal 2 val. ilgumo. Kas tie Dvylika? Pirmi šeši jau žinomi. Į juos buvo kreiptasi, gautas sutikimas, ir darbas jau pradėtas. Tai poetas kan. Mykolas Vaitkus, dail. Adomas Galdikas, Vaclovas Sidzikauskas, prof. Juozas Zilevičius, Leonardas Šimutis, prel. Mykolas Krupavičius. Jie visi jau yra pražengę deimantinį amžiaus jubiliejų. Pradėjome nuo toliau gyvenančiųjų — rodailinčių ir niujorkiečių — o tik pas kai priartinomė prie Chicago.

Skriptą rašė B. Pūkelevičiūtė, kuriai teko sunkus uždavinys įsigilinti į kiekvieno asmens biografiją, užčiuopti jos esmę ir nurodyti būdingą vaizdą bei žodį. Į filmą ji įvedė mergaitę, kuri bus savotiška ryšininke tarp visų filmuojamų asmenų. Pas vieną ji atsilankys į namus, kitą užkalbina istaigoje, trečiam rašys laišką ar skambins telefonu. Šios mergaitės rolę atliks studentė Ramunė Kviklytė.

Patį pirmąjį nufilmavome kan. Mykolą Vaitkų. Poeto Vaitkaus filmo fragmentas yra meditacinis. Jis savo kalbą "mąsto". Tai buvo padaryta daugiau praktiškai sumetimais — tegalėjome paimiti tik netiesioginę M. Vaitkaus kalbą, ir prie jos, pagal išgales, turėjome derinti vaizdus. Nors tatau buvo didelis suvaržymas, tačiau rezultate filmas išėjo filmiškesnis negu tuo atveju, jeigu būtume galėję paimiti kameron 5 minutes grynos šnekos. Taigi mūsų nepriteklus šį kartą išėjo į naudą — buvome priversti kalbėti vaizdais. Mykolo Vaitkaus epizodas prasideda laišku, kurį jam rašo Ramunė: "Gerbiama Kanauninke, Jūs "Nušvitusi dulkė" — tai vienas jautriausių poetinių išpažinimų... Ar ir dabar tebevalgote, kad kiekvieno poeto kūryba yra Amžinojo Grožio teigimas"? Kamera nusikelia į ramųjį Peace Dale kampeį Rhode Island valstijoje. Pro vienuolyno vitražus nušvinta

Viktoras Vizgirda Sv. Jono gatvė Vilniuje (aliejus) Iš Lietuvos dailės instituto parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

VILNIUS

J. AUGUSTAITYTĖ - VAICIONIENĖ

Nereikia jo statyti iš naujo, Tik pavartyt senus istorijos lapus: Iš meno, geležies ir kraujo Jo veidas išraiškingai iškalbus...

Epochiniais namais ir bokštais, Su kryžiais, su saulutėmis, žalčiais juose. Su vyskupų, karalių sostais, Vaidilų, kankinių mirtim drąsia.

Su moterim Ievom, Marijom, Sutraukusiomis ir surisusiomis kelius, Kai gimdė laisvėm ir vergijom — Šventuosius dangių, žemėi karalius.

Su dienų vieškeliais ilgaisiais, Su pokyiais, svaigiom vasarėm naktimis, Su Vakarų padaryta daugiau prak tiškais sumetimais — tegalėjome paimiti tik netiesioginę M. Vaitkaus kalbą, ir prie jos, pagal išgales, turėjome derinti vaizdus. Nors tatau buvo didelis suvaržymas, tačiau rezultate filmas išėjo filmiškesnis negu tuo atveju, jeigu būtume galėję paimiti kameron 5 minutes grynos šnekos. Taigi mūsų nepriteklus šį kartą išėjo į naudą — buvome priversti kalbėti vaizdais. Mykolo Vaitkaus epizodas prasideda laišku, kurį jam rašo Ramunė: "Gerbiama Kanauninke, Jūs "Nušvitusi dulkė" — tai vienas jautriausių poetinių išpažinimų... Ar ir dabar tebevalgote, kad kiekvieno poeto kūryba yra Amžinojo Grožio teigimas"? Kamera nusikelia į ramųjį Peace Dale kampeį Rhode Island valstijoje. Pro vienuolyno vitražus nušvinta

Su mūruose patrankų tūtom — Budriom akim, langų langeliais apskritais, Su žolienėm, verboom ir rūtom, Ir katedrose aukuras šventais.

Su pamatuos suspaustais turtais, Su požiūriuos niegančiais šarvuos kariais, Kardais su likimu sudurtais, Laukiančiais, kada aikštėn išeis;

Su vėliavom, neštom poetų, Skargų Per pusnį, vandenį, per nuometus liepsnų, Tu laisvas, grandines kilnoji, Zydėdamas pro sniegą alyva.

Dabar, kai legenda kilnoji Po pelenais sudegintos tiesos gyva, Tu laisvas, grandines kilnoji, Zydėdamas pro sniegą alyva.

Pažinę tavo būdo dydį, Kryžiuočiai, lenkai, rusai, polovcai, gudai — Jie tavęs Lietuvai pavydi, Nes niekados savęs nepraradai.

Savo kraują maitindamasis, Grumtynių išverme į pergaleį grįžtas, Tu pelikanas Lietuvos tikrasis — Ir atidavęs kraują nemirštas.

Kertinė Paraštė

AR LABAI SVARBU AMŽIUS LAISVĖS KOVOJE IR KŪRYBOJE?

Kartos bei generacijos mūsų jau kuris laikas labai madoje. Taipgi ir generacijų kova. Atrodo, kad kiekvienam, vėliau gimusiam, privalu viską nubraukti, kas vyresniųjų padaryta, o kiekvienas kiek senėlesnis vėl tik atgalia ranka numoja į tai, kas jauniklių daroma. Ar šitoks "dialogas" net ir įvairių dialogų amžiuje mums kuria nors prasme yra naudingas, reikėtų labai ir dar gerai paabejoti. Blogiausia, kad tai yra daugumoje atvejų išsiskyrimo, bet ne susitikimų dialogas. Bent Vasario Šešioliktosios proga, čia dėl tos, mus nelemtai išsiskiriančios metų "naštos" verta truputį ir susimąstyti.

Akivaizdžiu ir geru pavyzdžiu paimekime kad ir Vasario Šešioliktosios akto signatarus. Jų buvo dvidešimt. Jau iš tam tikro ir netrumpo istorinio nuotolio šiandien jie mūsų sąmonėje ir vaizduotėje, tur būt, sėdi apsupti patriarchų aureolės, visi patriarchų amžiaus, visi baltomis vaidilų barzdomis. (Dėl tų barzdų jie gal dar būtų priimtini ir dabarties jaunimui?) Šlaip ar taip, mums atrodo, kad anie žmonės, imdamiesi tokio žygio — Lietuvos valstybės atkūrimo deklaracijos, jau turėjo būti ilga savo amžių paaukoję tautai, turėjo būt žinomi, visų gerbiami, žodžiu, tokie, kuriems jau ir dėl amžiaus nusilenkiama. Tad apie stala, mūsų įsivaizdavimu, Nepriklausomybės aktui pasirašyti privalėjo riknuotis veikėjai maždaug šiandieninio L. Šimučio, prel. M. Krupavičiaus ar dr. P. Grigaičio amžiaus ir rango. Ar iš tikrųjų taip buvo?

Vyriausias iš dvidešimt buvo dr. Jonas Basanavičius, bet ir tas dar nepasiekęs 70, pasirašydamas Nepriklausomybės aktą jis buvo 67 metų. Jauniausias buvo K. Bizauskas, turėjęs tada 25 metus. Visa kita signatarų amžiaus statistika atrodo šitaip: dar nepersiritusių per 30 metų buvo 3, buvo 6, o peržengusių per 40 suskaičiavome taipgi 6, persisvėrusių per 50 metų tik 4, gi perkopusių per 60 vos 1. Aktą pasirašiusių bendras amžiaus vidurkis — 43 metai.

Kaip matome, Nepriklausomybės aktą pasirašiusieji vargu ar skyrė kokios nors lemiamos reikšmės kartų ir amžiaus problemai. Netrūko pasirašiusių tarpe ir visai senyvo amžiaus, bet taipgi lygia teise čia savo parašą brėžė ne trisešimt metų neturintieji. Aplamai, pasirašiusių dauguma buvo palyginti gana jauni žmonės, kuriems anuo metu patriarchališka poza dar būtų labai ir labai ankstyva.

Šitai turint prieš akis ir grįžtant į mūsų dionykštį gyvenimą, darosi tiesiog ir pikta ir graudu, kai senimas rauko-

si, jog paskaitininku į Pasaulio lietuvių seimą pakviečiamas toks, jų galva dar geiltonsnapis, dr. Kęstutis Keblys, turintis tik... 36 metus. Iš antros pusės jaunimas purkštaujama, kad visus mūsų veiksmus užgožė vien seneliai. O kas tie seneliai? Tai gal Vlisko pirmininkas K. Valiūnas — 45 metų, gal Alto pirmininkas Eug. Bartkus — 44, arba JAV LB Centro valdybos pirmininkas Br. Nainys — 48 metų? Raskite jūs pasaulyje tautą, kurioje tokio amžiaus žmonės jau būtų laikomi seneliais karštinčiais.

Gi šita vieni kitų "jaunimo" ir "senimo" liga jaučiamama ne vien tik visuomeniniuos bei politiniuos laisvės kovos baruos, bet ir kultūriniuos bei kūrybiniuos sektorios. Atsitranda, sakysim, kritikų, kuriems Jonas Aistis yra jau nerašytinas senutėlis, nežūrint, kad daug vyresni poetai (jų tarpe ir Putinas) gilioje senatvėje parašė ne vieną kūrinį, ne kiek neblogesnį, net kur kas geresnį, už jaunystės metų. Iš antros pusės, metuose jau susitupėjusiems, net ir to paties pašaukimo žmonėms dingojasi, kad kitaip jauno amžiaus Algimantas Mackus dar nieko gero negalėjo parašyti. Argi būtų jau taip greit užmiršta, kad Vytautas Mačernis žuvo kur kas net jaunesnis, sulaukęs vos 24, mūsų literatūrai tačiau palikdamas jau nenuginčijamo svorio lobį. Arba vėl, yra pagyvenusių gudročių, kurie ir kompozitorių Darių Lapinską vien dėl jo amžiaus nelinkę laikyti dėmesio vertu, užmirštant, kad kaip tik Lapinsko amžiaus (35 metų) Mozartas jau numirė.

Kas gi čia tuo norėta pasakyti? Ogi tik tai, kad nei visuomeninėje veikloje, nei kūrybinėje kultūrinėje plotmėje metai ir amžius negali būti vertinimo bei vienokio ar kitokio apsisprendimo kriterijum. Laikas, kaip ir jo sąkas — metai ar aplamai žmogaus amžiaus, čia yra labai reliatyvus dalykas. O kartų bei generacijų dialogas atlieka teigiamą rolę tik tada, kai oponentai nėra vien trumparegiai, arba, geriau pasakius, vien saviregiai, kada dialogas vedamas ne oponento sumiekinimui, bet tiesios ieškojimui, kada pokalbis verčia ir vienus ir antrus intelektualiai ir kūrybiškai pasitempti.

Vasario Šešioliktos proga tad ir verta prisiminti, jog istorijos veikoje net ir laiko dantų neišgraužiamos datos yra iškalamos ne vien tik seno ar jauno, bet aplamai žmogaus, rašomo didžiąja raide. Nepriklausomybės aktą pasirašiusių santalka yra geras pavyzdys, pasektinas ir išvėiškosė mūsų sąlygose.

k. brd.

Šiame numery:

- Ar labai svarbu amžius laisvės kovoje ir kūryboje?
- J. Augustaitytės-Vaicioniėnės eilėraščių.
- Dvylika ir šeši pirmieji.
- Apie Darių Lapinską Lietuvoje.
- Žvilgis į Lietuvos dailės institutą.
- Valpurgijų naktys.
- Naujas dr. Pr. Skardžiaus veikalas.
- Prof. Jono Balčikonio netekus.
- Ką bevelkti, visas dainas išdėnavus?
- Akademinės prosvaitės.

(Nukelta į 2 psl.)

DVYLIKA ir šeši pirmieji

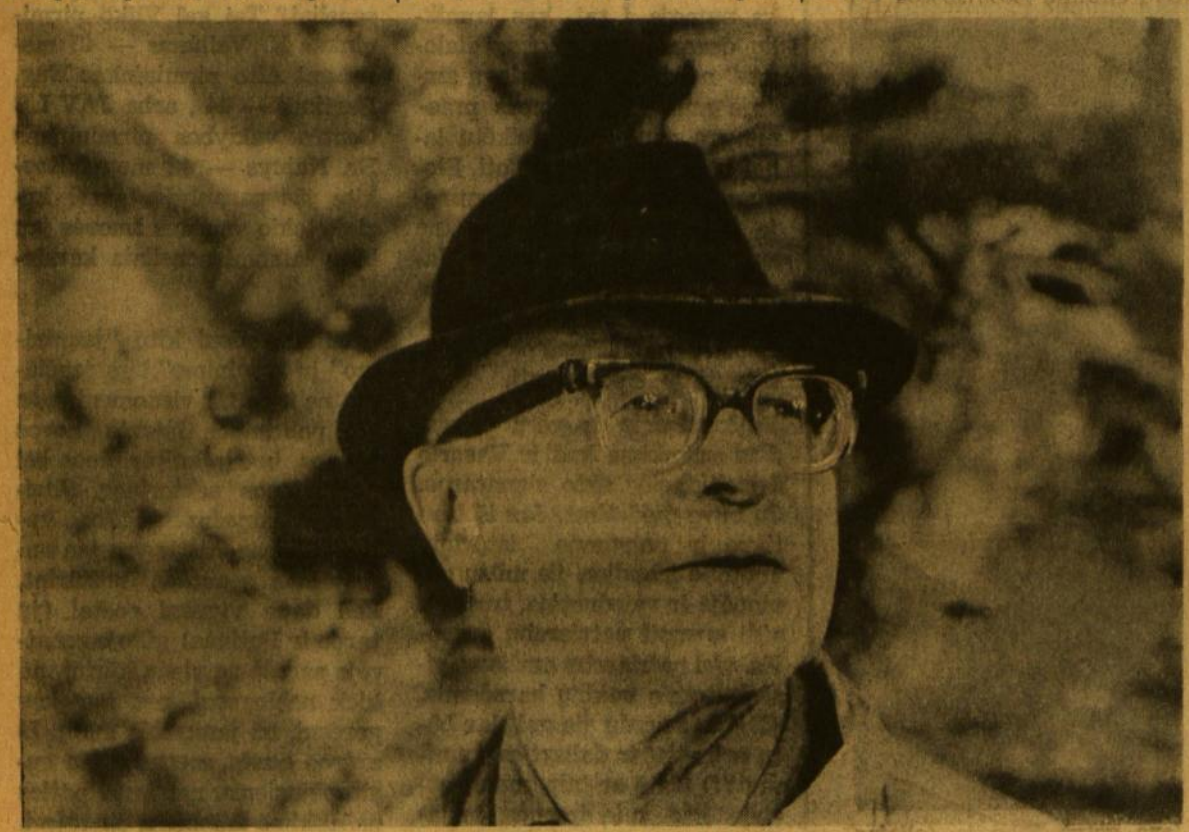
(Atkelta iš 1 psl.)

KO įstaijose, prie Lietuvos žemėlapio, kredencialų, nuotraukų. "Diplomato kredencialai — tai ne vien teisė valstybei atstovauti. Tai didelė atsakomybė prieš visą tautą". O tautą atstovauti teko Berlyne, Vienoje, Berne, Londone, Kopenhagoje, Barcelonoje, Hagoj, Ženevoje... Visur čia kamera turėtų būti. Tačiau tegalima visa tai atkurti pasakojimo bei simbolių pagalba. Ramunė klausosi. Prieš akis prabėga New Yorko vaizdai, kur p. Sidzi kauskas dabar gyvena ir dirba. "Vakare aš dažnai stoviu prie lango, matau mirgančius New Yorko žiburius ir bandau įžiūrėti Laisvės statulos siluetą... Vizi joje ši statula susilieja su kita laisvės statula — Kaune..."

Dail. Adomo Galdiko filmas — vaizdinis, net tapybinis, kaip dailininkui ir tinka. Už jį kalba pa veikslių serijos. Ramunė svečiuojasi dailininko namuose, apžiūri leidinius, komentuoja paveikslus. Paspilpa spalvos, viena spalvinė

simfonija tirpsta į kitą. Kiekviena vis nepakartojamai kita, bet parašas vis tas pats. Dailininko studija, teptukai, dažai, drobės. Čia paveikslai gimsta, bresta, išeinai — pasauli. Sužinome, kad dailininko įkvėpimo šaltinis yra gamta. Kamera išsina pasivaikščioti su dailininku po netoliese esantį parką, kuriame jis yra praleidęs daug valandų. Pribėga kai mynų šuniukas, kurį jis paglosto. Atsiseda pasigėrėti rudenio spalvomis, užkalbina nebaikščia vo vomis, užkalbina mano stichija. Joje gyvena, ji man medžiaga ir įkvėpimo šaltinis". Ir vėl grįžtame prie paveikslų, lyginame spalvas, kurios, lyg paties dailininko sielos atovaistos, gyvena jau daugelyje muziejų ir daugelyje bičiuliškų pastogių.

Prof. Juozo Žilevičiaus vardas tampa priais surištas su Muzikologijos archyvu. Į archyvą ir krypta kamera. Randame profesorių su Ramune, besėdinčius už stalo ir besišnekučiuojančius. "Esate kompozitorius ir plačios apim-

Dail. Adomas Galdikas

(Lietuvių foto archyvas)

Kultūros temomis kitur

Apie kompoz. Darių Lapinską Lietuvoje

Vilniuje leidžiamas mėnesinis žurnalas "Kultūros barai" 1968 m. gruodžio mėn. Nr. 12 atspausdino žymaus tenykščio muzikologo Vytauto Landsbergio straipsnį, plačiau nagrinėjantį mūsų kompozitoriaus Darių Lapinską. Straipsnis iliustruotas D. Lapinsko nuotrauka, "Karaliaus Mindaugo" kantatos partitūros dviejų puslapių nuotraukomis ir Aldonos Stėpuzienės — Dariaus Lapinsko plokštelės aplanko nuotrauka.

Vytautas Landsbergis savo rašte ten apžvelgia Dariaus Lapinsko nuetaitį kelią ir paseka jo muzikinės kūrybos raidą. Plačiau apsiatojama prie jo liaudinių eiklių "Mergaitės dainos" ir "Ainių dainų". Anot rašančiojo: "Ainių dainos" kompozitorius eina žymiai toliau, subtiliai moduliuodamas senas liaudies melodijas, palydėdamas jas laisvomis instrumentų improvizacijomis. Tuo būdu išgauna namas betarpiškumo ir intymumo jaspūdis permeta amžių ilgumo tiltą tarp šiuolaikinio muzikos skambėjimo ir kažkokios labai senos gamtos vaikų pasaulėjautos, psichologijos. Lygia greta Lapinsko Ainių dainos tartum atspindi šiuo laikinio meno tendenciją — ne dubliuoti, išreikšti, transformuoti ar atimesti gamtą, bet ją papildyti. Kas gali žinoti, ar ne analogiška estetika lydėjo seniausių mūsų liaudies dainų gimimą? Gerai jas suprasti tegali lietuviai, ir tai, išgirdęs kur jaukusio, kuomet dainininkas neprašytas, nelieptas, pats sau dainuoja" (M. K. Ciurlionis).

Toliau Vytautas Landsbergis, rašydamas apie Lapinsko kantatas bei operas, ilgiausiai apsisotoja prie Chicagoje atliktos kantatos

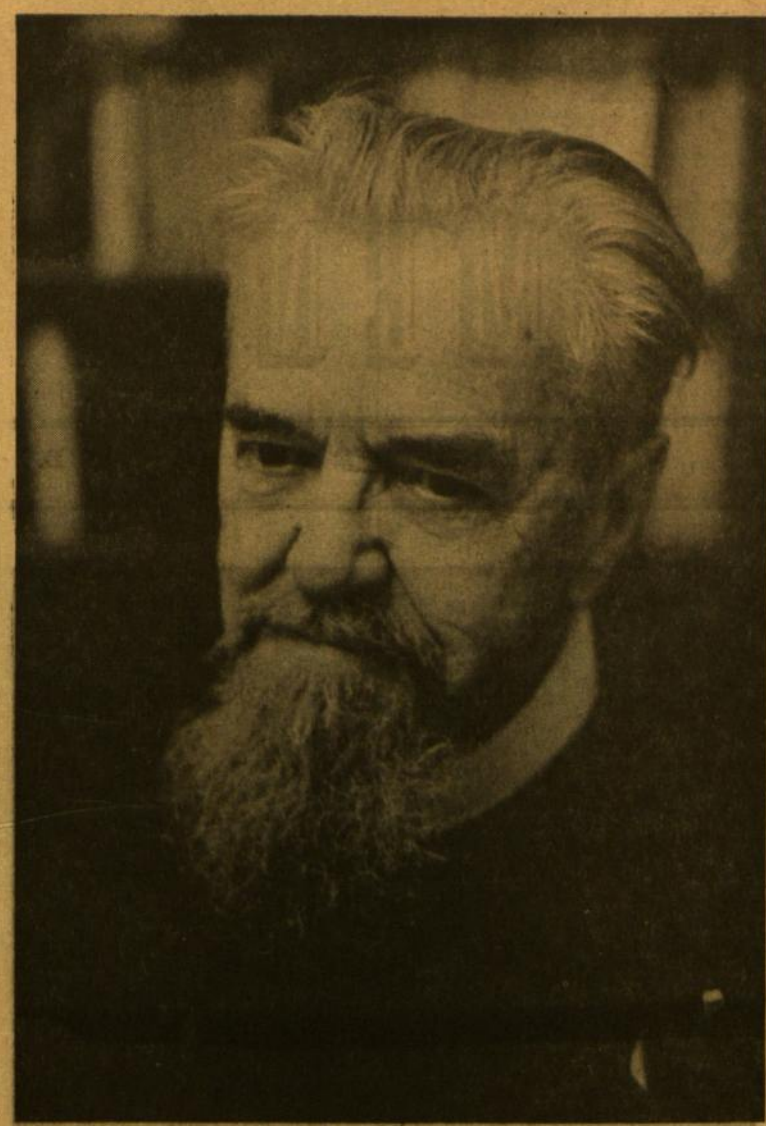
"Karalius Mindaugas". Kaip žinome, ši kantata drauge su viena veiksme opera "Maras" buvo įkūnyta Kultūros kongreso dienomis 1967 metais. Vietinė kritika čia labiausiai dėmesį atkreipė į "Marą". "Karalius Mindaugas" tuo būdu tapo "Maro" lyg ir nustelbtas. Mūsųose buvo kalbama daugiausia apie "Marą", kantatą lyg ir aplenkiant arba vos tik užsimenant. Tuo tarpu Vytautas Landsbergis savo straipsnyje "Marą" tik sumini, visą dėmesį skirdamas kantatai "Karalius Mindaugas". Štai kiek ilgesni ištrauka iš Vytauto Landsbergio muzikinio kantatos "Karalius Mindaugas" vertinimo:

"Kantata Karalius Mindaugas, kurios tekstą parašė poetas Kazys Bradūnas, turi sąlyginį scenovaizdą, grupėmis išdėstoma chorą ir solistus veikėjus — kaip statulas apie pjedestalus", tam tikrą "muziejaus" atributiką, tarp kurios vaikšto Turistų vadovė, užgaudama kokį senovinį muzikos instrumentą, paaiškindama — štai kryžius su valdovo krikšto data, štai karališkasis kardas, kurio ranke noj įbrėžta 1253 — vainikavimo metai. "Karalius gi vainiko čia nerasi — jis dinga amžius kaip dyasia". Toliau — vyskupo Kristijono žiedas, neįveikiamos Voro to modelis, sukilusių prieš vokiečius antgalių laiškas. "Nuojos Mindaugas tik rado kartuves prie Manto ir Nomedos kapo, bet kilpa kartuvių pasimė į Lietuvą. Su ta virve jis plakdavo save krikščionių atgailos dienom, su ja nuplakdavo ir žemę pagonių keršto apeigoj".

Vis tai cezūriniai "spektakliniai" tarpai tarp nuosekliai vystomos muzikos epizodų. Esminė,

ties visuomenininkas..." Prof. Žilevičiaus sukurta apie 400 muzikinių vienetų. Pro aparato akį prabėga noneto, kvarteto, okteto, fūgų, kantatų gaidos. Visuomeninės veiklos teįmanoma užgriebti tik pačias viršūnes — Lietuvos Meno kūrėjų draugija, 1-ji drama Lietuvoje, 1-ji opera, pirmo ji Dainų šventė 1924 metais, 32 simfoniniai koncertai, spaudos darbas nuo "Vilties" iki Lietuvių Enciklopedijos, Muzikologijos archyvo organizavimas, tvarkymas, O tas archyvas! Ir Lietuvoje niekas iki šiol nesugebėjo tiek medžiagos apie visa tai, kas su lietuvių muzika vienaip ar kitaip yra susiję, surinkti — plokštelės, magnetofoninės juostos, gaidos, rankraščiai, fotostatai, nuotraukos, vardynas. "Tai nepaprastas lobis, profesoriau. Jūsų vardo muzikologijos archyvas virto rimta institucija, kuriai kiekvienas individualus rinkėjas su pasitikėjimu atiduoda savąsias vertybes". Kamera persikelia į Jaunimo centro sodelį, kur prof. Žilevičius ilsisi po darbo archyve. Ir pro mus prabėga visi keturi metų laikai — žiema, pavasaris, vasara, ruduo.

Leonardas Šimutis — tai kovotojo asmenybė. Filmo skriptas nukreipia kamerą į "Draugo" pastatą — Šimutis savo darbo kambary, rašo, varto korespondenciją, tariasi su bendradarbiais, taiso korektūrą. Toliau Šimutis su vyčių veikėjais; Šimutis ALTO posėdžiuose; Šimutis BAL-

Prel. Mykolas Krupavičius

(Lietuvių foto archyvas)

FO organizatorių tarpe; Šimutis ALRK Federacijoje; Šimutis ALRK Susivienijimo susirinkimuose; Šimutis Vyty, Metrašty, Garse, Ryte.

Prel. Mykolą Krupavičių aplankome jo kabinete Ciceroje. Ramunė jį klausinėja apie jo plačią visuomeninę ir politinę veiklą. O čia pasakoti yra tikrai kol Nors prelatas sakosi esąs prozaikas, tačiau prisipažįsta turėjęs vieną sąvjonę — padaryti Lietuvą raudoną — mūrinę, raudonų plytų. Kadangi svajonei reikia lyrinio fono, išeiname į rugsėjo grožyje pražydusį sodelį. Gatve praeina būrelis vaikų, pamąjojuoja prelatui, jis nusišypso ir toliau kalbasi su Ramune — žemės reforma, VLIKAS...

Post scriptum. Į šį sąrašą buvo įtrauktas ir PLB pirmininkas Juozas Bachunas. Skriptas buvo baigtas prieš gerą pusmetį. Pagal jį Ramunė atvyksta Bachuno aplankyti automobiliu į Tabor Farmą, randa jį sėdintį verandoje, pasisveikina, pradeda pokalbį. Bachunas aprode kabinetą su

brangiais prisimintiniais suvenyrais, portretais, plačia korespondencija, laiškais iš viso pasaulio. Jiedu išsina pasivaikščioti — Farmos sodai, baseinas, golfo aikštės, svėtinė. Ramunė klausosi apie turtingą prisiminimus lietuvišką veiklą Farmoje — suvažiavimai, konferencijos. Grįžta į kabinetą, užkliūva už lietuviškos spaudos numerį — kiek čia dirbta!

Tiek apie skriptą. Šią vasarą, grįždamas iš Tautinės skautų stovyklos Custer, Mich., užsukau pas Bachuną pasitarti apie filmą vimąsi. Sutarėme pradėti darbą po savaitės, trečiadienį. Kai atėjo trečiadienis, pasikeitė Bachuno planai. Tą dieną buvo iškviestas į New Yorką PLB seimo reikalais. Sutarėme susitikti kitą trečiadienį. Bet ir ši kartą nieko neišėjo. Jam prireikė išvykti į Dainavą. Kai grįžo iš Dainavos, vėl

BANGA

TV, Radio, Stereo, Spalvotom televizijom antenos. Pard. ir taisymas. 2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Valakaris skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šimulis

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PProspect 8-1717
Rezid.: 3211 West 60th Place
Tel.: Republic 7-7868

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniai uždaryta. Antradieniai ir penktadieniai vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-los ir California
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vak.
Seštad. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitar.
Ofiso telefon. 476-4042
Rezid. tel. Walbrook 5-3048

Rezid. telefon. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS,
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pisima licencijos pagal susitarimą; jei neatsiliepia, skambinti HU 8-3222

DR. ANNA BALIUNAS
AKTŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRŪSAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Seštadieniai 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telefon. Walbrook 5-5076

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois
Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1-5, treč. ir sešt. st. susitarus.

jam telefonuoju. Mano didėliam nustebimui Bachunas aiškiai pasakė, kad nenorįs filmuotis. "Aš dar duosiu lietuviųbei", — buvo jo pasteisinimas. Girdi, jis gal sutiktų į antrąją "Dvylikos" dalį, bet tik ne į pirmąją. Girdėjau, kad kai susirgo šią žiemą, pasiduodamas artimųjų spaudimui, jis pakeitė savo nuomonę. Bet, deja, netikėtai širdies smūgis išplėdė jį iš gyvųjų tarpo. Mūsų planas taip ir liko neįgyvendintas. Bachuno filmo fragmentas turėjo pasibaigti Tabor Farmos vaismedžių sode, kur Juozas Bachunas, nuskyngęs prinojusį obulį, aiškina Ramunei, kad vėlyvas amžius tai nėra be-

jėgė senatvė, bet nunokusi jaunystė. Ši obulį mes rudenį nufilmavome, paskyrė jį Bachuno fragmento pabaigai. Ir mūsų filme dabar liūdnai supasi vienišas nuokęs obulys...

● Iš Lietuvos kultūros istorijos V tomas, 238 psl., pasirodė okup. Lietuvos knygų rinkoje. Leidinys serijinis, skirtas Lietuvos kultūros istorijos problemom nagrinėti. Prieš 2-3 metus rusai jo leidimą sustabdė. Dabar, matyt, jį gerokai "sutarybinus", vėl pradėtas leisti.

● Šimtmečio sukaktį pereiniais metais atšventė latvių teatras. 1868 m. buvo pastatytas pirmasis veikalas.

Ofiso — HE 4-5758.

DR. S. IR M. BUDRYS
ALERGIIJA
2751 West 51st Street

Valandos: antradieniai, penktadieniai 2—9 v., seštadieniai 10-1 p. o. Ligoniai priimami pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400

Val. pagal susitarimą; Pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir penktad. 10—4; seštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-0900.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
Crawford Medical Building
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINIS
Akuserija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220

Namu — rez. PProspect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 6-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street

Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 8 v. v., sešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 W. 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir seštad. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir seštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 59th Street

Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val. vak. Seštad. 12-3 val. p. p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4150

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienį. Seštadieniai 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KŪKIDŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALYBĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6—8 val. vakarų. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., seštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlack 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7775. Rez. PR 6-4732

DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street

Valandos: pirm., ketv. 6—3 val., antrad. ir penkt. 6—3 val. Pirminėje tik susitarus.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9—11 ryto ir 4—8 v. v. Seštad. 9 v. r. — 3 v. popiet.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba

DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir contact lenses.
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniai

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS

Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7097
5159 So. Damen Avenue

Valandos: 2—9 val. p. p. Išskyrus trečiadienį

Telef. 423-2660

DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue

Val., pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir seštad. 3 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street

(Tel. 787-2290 ofiso ir rezidencijos)
Pirma ligonius tikrai susitarus — (By appt.)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antrad. nuo 2—5 popiet. ketvirtad. nuo 6—8 vakaro
Ofiso telefon. 776-2880
Rezid. telefon. PProspect 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill

Kabineto tel. 687-2030
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GYrovėnii 6-0617

Valandos: pirm. ir ket. nuo 13 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas — 925-8296

Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r., 2-5 v. vak. Seštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-9099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223

Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2—4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Pirminėje ligonius tik susitarus
Val.: 2—4 p. p. ir 6—8 v. vak. Trečiad. ir seštad. uždaryta

Telefonas — GYrovėnii 6-2823
DR. A. VALIS - LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street

Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Seštadieniai 1 iki 4 val. Trečiadieniai uždaryta.

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Avenue

Val.: pirm., antr., ketv. 6—8 val. vak., penkt. ir seštad. 2—4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

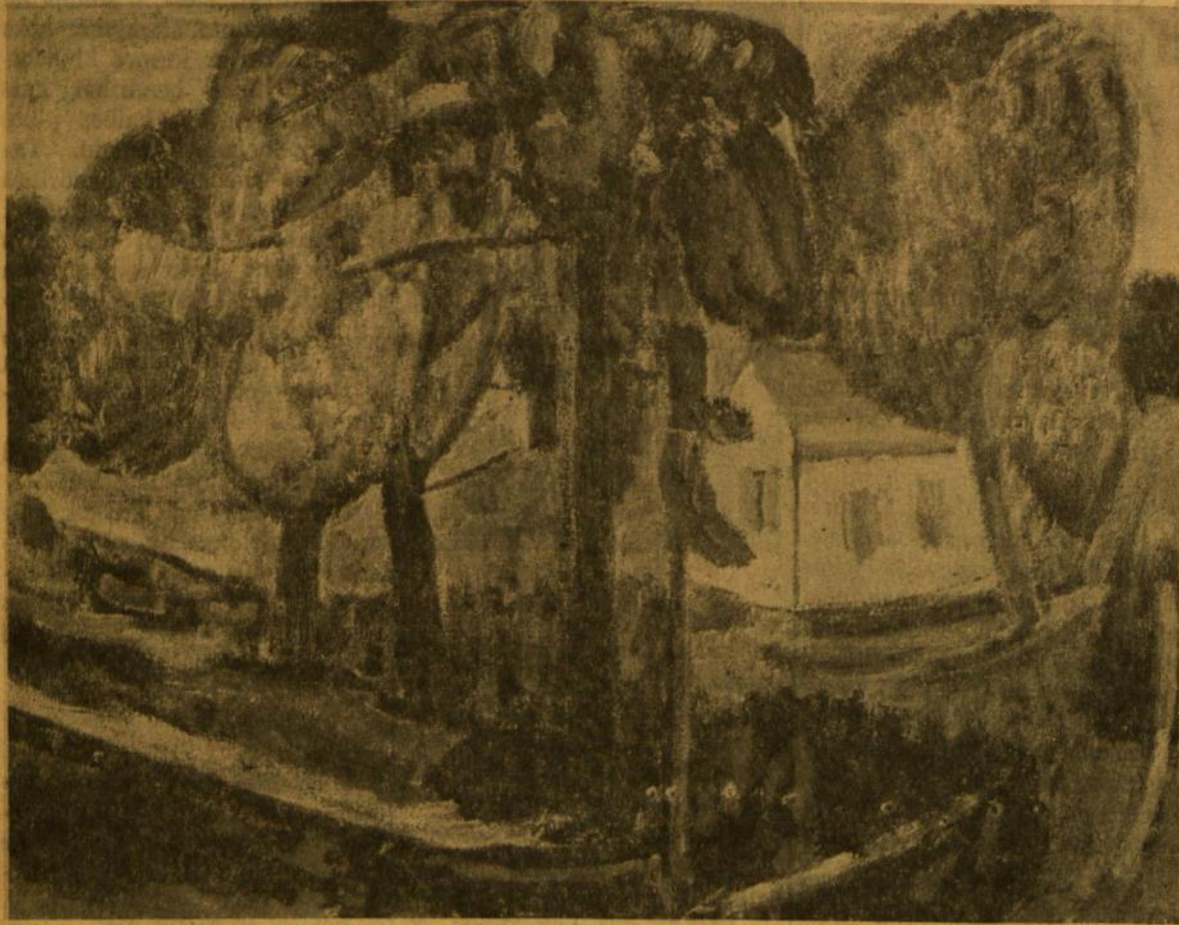
Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir seštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 787-2141. Namų 658-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road

Val.: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v., ketvirt. 6-8 v. vakaro. Seštadieniai 11-1 val. popiet.

Viktoras Vizgirda Baltas namas (aliejus) Iš Lietuvos dailės instituto parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj

Zvilgsnis į Lietuvos dailės institutą

Jo narių parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj, proga

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Kvietimas į jubiliejinę Lietuvos dailės instituto parodą sako, kad ji atidaroma šį šeštadienį, vasario 15 dieną, 7 val. 30 min. vakaro Čiurlionio galerijoje aukštinėje Lietuvos nepriklausomybės atgavimo sukakčiai paminėti. Joje dalyvauja 19 dailininkų (18 Instituto narių), kurie atstovauja įvairius stilius ir technikas: Akstinas, Augius, Bakis, Dargis, Daugvila, Ignas, Jameikienė, Kasulis, Kaupas, Kiaulėnas, Kurauškas, Petravičius, Ratas, Vaičiūnas, Valeška, Valius, Vienožinskis, Vilimas ir Vizgirda. Iš jų 5 jau mirę, būtent: Akstinas, Augius, Kiaulėnas, Vilimas ir Vienožinskis.

Ne vienas, tur būt, sustos ties Vienožinskiu ir prisimins, kad iš jo studijos Lietuvoje išėjo gausokas būrys labai pajėgių ir labai brandžių dailininkų, kad jis Lietuvos vaizdiniam menui atidarė langus į Vakarų Europos meną, į įvairias idėjas, sroves ir stilius, kurie anais laikais judino ir dominavo meninį pasaulį. (Štai priešais, kodėl, jo kūriniai įtraukti į šią parodą). Jo mokiniai, persiėmę mokytojo meninėmis

mintimis, nusistatymu ir pažiūromis, įnešė į Lietuvos vaizdinę kūrybą daug naujovės, pažangos, net avangardizmo, žodžiu, tų elementų, kurie būtina reikalingi pažinti, išreikšti ir įforminti laiko dvasiai.

Kai kurie iš Vienožinskio buvusių mokinių, atsidūrusių karo metu Vokietijoje, ir toliau ėjo mokytojo pramintais takais. Susibūrė Freiburge ir pasikvietė pažėgesnius jaunosios kartos dailininkus ir skulptorius, jie įsteigė Lietuvos dailės institutą. Tai buvo prieš 21 metus. Pagrindiniu tikslu buvo užsibrėžta puoselėti Lietuvos meną už tėvynės ribų ir per meną garsinti Lietuvos vardą. Institutas nesistengė būti gausus narių skaičiumi. Jam pirmiausia rūpėjo atskiro nario meninis pasiruošimas ir jo kūrybinis potencialas. Atrodo tikslu sakyti, kad Institutas, ar per savo organizaciją, ar per paskirus narius, pats pirmasis užsienyje pradėjo organizuoti parodas, parodydamas lietuviškąjį meną ir pristatydamas lietuvius menininius Vakarų Europai. Jau pirmaisiais Instituto gyvavimo metais VLIKAS pasky-

rė jam 5.000 R.M. premiją už Lietuvos vardo garsinimą svetimųjų tarpe.

Imigracijos banga keleriems

metams pertraukė Instituto veiklą. Bet 1950 metais Chicagoje įvyksta pirmasis Instituto narių suvažiavimas, kuriame nustatoma tolimesnės veiklos gairės, atsižvelgiant į naują aplinką, naujas gyvenimo sąlygas, galimybes, bet taip pat ir ribotumus. Instituto nariams išsiskirsčius Amerikoje, Kanadoje, Australijoje ir Europoje, kolektyvinė veikla vargiai bebūvo įmanoma, ir jai būtų reikėję stambių lėšų. Nariams buvo pasiūlyta, turint omenyje pagrindinį Instituto tikslą, jo siekti individualiomis pastangomis. Buvo stipriai pabrėžtas reikalas susikaupti individualiai kūrybai ir individualiai veiklai.

Beveik po 20 metų tenka noriai pripažinti, kad individuali Instituto narių veikla ir kūrybiniai rezultatai, siekiant pagrindinio tikslo, yra išpūdingai vaisingi. Nežiūrint gyvenimo svetur, nepaisant labai sunkių sąlygų, sukurta svariai vertingų kūrinių, užimtos reikšmingos pozicijos meno pasaulyje. Visos narių eilės paveikslai, grafika, raiziniai, keramika, skulptūra, mozaika ir vitražai atsidūrė didžiųjų pasaulio miestų muziejuose, galerijose, bažnyčiose, viešuose pastatuose ir privačiose kolekcijose.

Vienas didžiausių Lietuvos dailės instituto nuopelnų yra, bene, tas, kad jis sugebėjo apjungti didelį skaičių pajėgiausių lietuvių

Vytautas Ignas

Piešinys

Adolfas Dargis

Šventoji apeiga

dailininkų, kurie buvo ne tik produktyvūs savo vertingose kūrybose, bet kurie ėjo su laiko dvasia, ieškojo naujų kelių, nebijojo net avangardinės naujovės ir drįso leisti į naujus kūrybinius nuotykius tiek medžiagos, tiek stiliaus, tiek formos prasme.

Būtų labai gera ir naudinga, jei kas su didesne kompetencija ir žymiai plačiau supažindinti lietuviškąją visuomenę tiek užsienyje, tiek Lietuvoje su Lietuvos dailės instituto ir jo narių kūryba, laimėjimais ir įnašu tiek į lietuviškąjį, tiek į pasaulinį meną.

Mat, ši jubiliejinė paroda Jaunimo centre tik ribota dalimi atskleidžia Instituto narių meninį pajėgumą. Kaip minėjom, nariai pasklidę po visą pasaulį. Dideli nuotoliai reikalauja didelių lėšų tiek kolektyvinių parodų organizavimui, tiek kūrinių, ypač stambesnių, transportui.

Bet ir šis dalinis žvilgsnis atskleis ir naują dimensiją, ir priedidė tikrovę, ir įtikinantį įrodymą, kad kur daugiau talento, ten daugiau kūrybos, ir ta kūryba, bent daugumoje, yra vertinga ir išpūdinga.

Opera, prieš kurią pats karalius supasavo

G. B. Pergolesi "Ponią tarnaitę" Chicagos scenoje pasitinkant

Retai kuris muzikinis kūrinys turėjo tokią įdomią istoriją, kaip G. B. Pergolesi "La Serva Padrona" (Ponia tarnaitė). Mat, jai ir pats Prancūzijos karalius kurį laiką priešinosi, bet... galų gale ją — kaip ir tas operos vaizduosimam juokui sukelti, kaip įsupasavo. O ir buvo dėl ko supasuoti.

Si gaivių arijų trumpa komiška opera buvo sukurta talentingo 23 m. amžiaus italų kompozitoriaus Giovanni Battista Pergolesi. Pirmą kartą pastatyta 1733 m. Neapoly, ji tarnavo poilsingam juokui sukelti, kaip įsupas tarp ilgos rimtos operos da-

liu. Vėliau ją vežiojosi populiarių dainininkų grupės, besibastydamos iš vieno Italijos miesto į kitą. Išvežė ją ir už Italijos ribų. Taip ji aplankė Dresdeną (1740), Vieną (1746) ir Paryžių (1746). Viskas praėjo be ypatingesnio atgarsio: iki tol niekas ant jos "neuzmetė" nei nuostaba susižavėju sios akies, nei melodingais garsais užburto dėmesio.

Tada 1752 m. Paryžiuje atsitiko kažkas netikėto. Ši opera buvo vėl statoma Prancūzijos sostinėje vienos italų trupės... ir dėl jos kilo baisus triukšmas... muzikinės kritikos karas, vadinamas "La Guerre des Buffons". Viena, užriestųjų didžiųjų grupė, remiama paties karaliaus, peikė tą itališką "skurdeivos triumfą iškeliantį šlamštą" ir gyrė tik "grynas" prancūzų pakilias tragedijas; kita, vadovaujama Madame de Pompadour, užstojo šį importuotą deimantuką, kaip išraišką "naujojo galvavimo", garbinančio a la Rousseau natūralų žmogų ir randančio tikrą žmogišką vertę tiek nuoširdžiam kaimiety, tiek paprastoj tarnaitėj.

"Ponią tarnaitę" atsirado prancūzų dėmesio centre... Po pirmojo sekė dar bent 100 spektaklių... iki tol, kol karalius frakcija ištrėmė italus dainininkus.

Bet "Ponia tarnaitę" prancūzus jau buvo užbūrusi... Jie ėmė laikyti ją sava. Išvertė prancūzų kalbon, ėmė patys dainuoti. Kuo toliau dainavo, tuo labiau žavėjosi jos banguojančia muzika. Opera ėmė plisti po visą Prancūziją... Karalius supasavo... Tarnaitė tapo ponija...

Nuo to laiko "Ponia tarnaitė" ėmė karaliauti — ne tik Prancūzijoje, bet ir kituose Europos kraštuose. Savo muzikos gyvumu ji nustelbė tūkstančius panašaus žanro kūrinių ir tapo vienintelė klasikinė iki šių dienų išlikusi ir tebestatoma "Opera comique".

Kaip tokia, ši opera pirmą kartą imsi karaliauti ir Chicagos Lietuvių Jaunimo centro scenoje "Laiškų Lietuviams" parengime kovo 8 d. Soprano partiją atliks Dalia Kušėnienė, bosu — Vytas Nakas. Režisuoja ir vaidybą partiją atliks akt. Juozas Valentinas. Libretą į lietuvių kalbą išvertė ir muzikiniai solistas ruošia Izabelė Motekaitienė. Akompanuos Manigirdas Motekaitis. Gros styginis kvartetas. Dekoracijos ruošia J. Daugvila; kostonių škiecus — N. Baniėnė. K.

• Juozas Siparis, žinomas aktorius, po Sibiro tremties tebegyvena Vilniuje. Vasario 26 d. jis švęs savo 75 m. amžiaus sukakčią.

• Estų grafikos paroda buvo suruošta Kaune, M. K. Čiurlionio galerijoje.

Valpurgijų naktys

Iš spaudai paruoštos knygos "Milfordo elegijos"

Jonas Aistis

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Niekas negalėtų užginčyti to fakto, kad paskutiniame posėdyje Smetona nebuvo vienas, ir lygia dalia nebuvo vieni tautininkai valdžioje. Visi atsiminimų aiškinimai yra nei daugiau, nei mažiau, kaip tik paprastas išsiskolinėjimas.

Neginta Lietuvos žemė bus per amžius mūsų tautos gėda. Jos nepateisins memuarinė literatūra. Priešingai, tikrai parodys valdančiojo sluoksnio menkystę. Tėbūnie pasakyta dar viena karti tiesa, kad tie atsiminimai labai žemo lygio literatūrinė ir pilietinė prasme. Jei mes tikrai tiek galios turėtume, tai visai nenuostabu, kad taip įvyko. Ir tai bene bus liūdniausias puslapis visoje šioje istorijoje.

Turint prieš akis pasipriešinimą, kyla klausimas, kada reikėjo priešintis. Mano šventu įsitikinimu reikėjo priešintis lenkams. Tiesa, diplomatinį santykių užmezgimas lyg būtų ir silpnas motyvas karo veiksmams pateisinti, bet ultimatas yra jau smurto veik-

mas ir jį reikėjo visu rimtumu reaguoti. Reikėjo dėl to, kad kompromisas valstybės gyvenimuose reikaluose veikia tautą ir veda į defetizmą. Tasai pasipriešinimas būtų padėjęs tinkamai spręsti kitus laipsniuojančius tautos negandus: Mažąją Lietuvą ir pačią nepriklausomybę...

Žinoma, buvo rizika net ir pačią nepriklausomybę prarasti porą metų anksčiau. Bet net ir blogiausiu atveju tauta būtų jautusi, jog yra bandžiusi atlikti savo įžadus. Jei kiti įvykiai būtų rutuliojosi, kaip jie rutuliojosi, tai visai kitaip būtų mus traktavę vokiečiai, o ir tie patys rusai.

Bet buvo galimybė ir atsispirti... Lenkai paskutinę minutę galėjo suabejoti. Jie turėjo tada sunkumų. Sako, kad sąmoningai ukrainiečiai būtų kovoję lietuvių pusėje.

Čia visa atsakomybė krinta prezidentui ir jo kariuomenės vadui. Pastarasis atkalbėjęs nuo priešinosi prezidentą kariuomenės ne-

paručšimu... Kitoje atsiminimų vietoje buvęs kariuomenės vadas betgi rašo: "O Lenkijos ultimatumo metu, kada per lenkų organizuotas demonstracijas Vilniuje ir kitur buvo šaukiama: "Maršale, vesk mus į Kauną", kas privertė Rykantų apylinkėse sutelktas lenkų divizijas atsisakyti nuo karo žygio iki Nemuno pozicijų? Ar tik ultimatumo priėmimas?" (Kovose dėl Lietuvos, 2 t., 60 p.). Čia reikia, žinoma, pagal buvusį kariuomenės vadą suprasti, kad lenkų sutelktos divizijos pabūgo jo paruoštos ir vadovautos Lietuvos kariuomenės. Iš to sektų, kad lenkai apie Lietuvos kariuomenę buvo daug geresnės nuomonės negu kariuomenės vadas...

Lietuvos kariuomenės generalisimas dideliu kuklumu nepasizymi. Savo atsiminimus pavadinęs Kovose dėl Lietuvos, bet iš 1392 dviemio puslapių tik penkiasdešimt galima toms kovoms priskirti, o visa kita — vienos pagyrų pabiros... Tikras miles gloriosus (karys pagyrūmas)...

Apie 1935 m. "Literatūros naujienų" redakcijoje dingo mano ilgokas rašinys, pavadinintas Ašaros. Jame tada buvo liečiama vienas kitas dalykas, kuris štai ir čia atgyja ne užjūsiomis žaizdomis ir nenusilupusiais šašais. Be kita ko, ten paminėjau epizodą apie nusigerusį ir iš koto išvirtusį Vyčio kryžiaus kavaliierių...

Vytauto kalno ažuolyne šventadieniais rinkdavosi marga Kauno liaudis pasivaikščioti bei pasilinksinti. Taip vieną šventadienį su būriu draugų ėjau per tas vaikštynes į Mickevičiaus slėnį. Visų mūsų dėmesį atkreipė pusanžis žmogus pagal armonikos taktą

solo šokas kažkokį nematytą šokį. Jis buvo pabrizgusiom ir per kelius išlėtusiom kelnėm, išgverusiais batais, suveltai plaukais, dėmėtu ir prairusiom silėm policijos uniformos švarku, bet ant jo krūtinės šokinėdami žvangėjo du Vyčio kryžiai ir dešimtmečio medalis...

Vakarop, grįždami iš slėnio, matėme savo žmogų labai nedidvyriškai aukštelininką gulintį su savo kryžiais ir medaliu. Vienas mano draugu pasipiktino ir buvo beinas išieškoti policijos, kad niekintų viešoje vietoje Vyčio kryžių... Aš jį sulaukiaiu sakydamas:

— Vyruti, nesiskubink! Jis tuos kryžius ne loterijoj laimėjo... Jam dabar pasilsėt visos vietos Lietuvos žemėje priklausau...

Netrukus vienas pasukau į Aukštaičių gatvę ir pradėjau garsiai kartoti Victor Hugo Oceano Nox... Combien de marins, combien de capitaines (Vandenyno naktis... O kiek tų jūreivių, o kiek tų kapitonų)... Kiek būsimų rašytojų, kiek būsimų mokslininkų, kiek būsimų diplomatų... nepriklausomybės dienomis nusinėšė ta vandenyno, atspiraus, alkoholio banga... Ir niekas nėra to fizinio ir moralinio nusigyvenimo taip pavaizdavęs, kaip Petras Tarulis savo apysakų rinkiny "Žirgeliai padebesiais"...

Tame savo rašinyje ieškojau priežasčių, kodėl tiek jaunų ir daug žadėjusių paslysdavo ir žūdavo, nors mokyklos suole ir vėliau rodė didelio susitvarkymo, didelio darbštumo ir didelės ištermės. Turėjo būti šis tas gero kaip patarėš mūsų būtyje. Stai kad ir tasai Vyčio kryžiaus kavaliierius. Turėjo būti patriotas. Buvo narsus, reiškia rizikavo savo gyvybe. Kas jis buvo? Paprastas, eilinis karininkas? Karininkas? Turėjo tarnybą? Nelaimė?

Paprastas bodesys? Bet neatsilaikė žmogus ir pasileido likimo pakalnėn? Subiaurojo Dievo paveikslą žmoguje... Gal būt. Bet mes nežinome, kodėl... Andai buvau linkęs pakaltinti laiką, nes jis dažnai neturėjo polėkio, neturėjo turinio, neturėjo gilesnės prasmės. Tona ir tada duodavo lengva muzika, tušti farsai. Dau giui atrodė, kad visada taip buvo ir visada taip bus. Draugai poetai anuos laikus kartais pavadinavo "puota maro metu". Ir ne vien tie, kurie visur ir visuomet viską smerkė. Priešingai, tie, kurie smerkė, skubėjo pasinaudoti visais prieinamais gyvenimo patogumais. O buvo ir tokių, kurie patys netikėjo, o kitus labai lengvai įtarė ir kaltino...

Kai paskelbiau vieną savo elegijų, pavadinatą Niekšybė, atsiliepė tokia aibė žirklių, jog man staiga akys atsivėrė: netikė žmonių veiksmų buvo teisinami... Jei žmogus yra "garbingas", tai visi jo veiksmams eo ipso turi būti garbingi. Gali būti geras ir garbingas hidrologas, bet visai nerimtas politikas, galvojau, bet, pasirodo, mano labai klysta. Harunal-Rašidas apie savo imaną yra taip pasakęs: jis visur mėgsta savo nosį kišti, bet tik ne į koraną. Tur būt, labai malonu rodyti sumanumą ten, kur nesi kvalifikuotas...

Galvojau, kodėl politikoje gudrumas yra svarbiau negu išmintis... Aišku, kad beveik natūralu nesilaikyti moralės ir taurumo...

Politika suabejojau, būdamas devynerių metų! Niekad neužmiršiu tos saulėtai vėjautos vėlyvo pavasario dienos, kai aš vienu vienas buvau paliktas plyname lauke su galvijais ir arkliais. Visi trys arkliai staiga išsi-

(Nukelta į 4 psl.)

Valpurgijų naktys

(Atkelta iš 3 psl.)

pančiojo ir pradėjo siautėti, kaip ir tas vieškelio smėlį nešiojantis vėjas. Vieškelio ejo žmogus... Prieš vėją ir smėlį. Tas žmogus buvo politikierius, kuris man, užuot padėjęs, pradėjo politikuoti. Politikierius buvo geras, noriu pasakyti — guvus demagogas... Taip geras, kad man į jį panašūs visi geri politikieriai. Asmeniškai jis man nieko blogo nepadarė, kaip man nepadarė nieko blogo visi kiti mano sutikti politikai...

Šioje elegijoje norėjau pasvarstyti dvi naktis: paskutinę gardiniško seimo naktį, kai buvo laidojama Lietuva — Lenkijos jungtinė valstybė, ir naktį, kai buvo palaidota nepriklausomybė. Ir vienu ir antru atvejais veiksmas vyko naktį. Yra šoks toks panašumas tarp tų dviejų naktų, nors gardiniškė naktis sankcionavo antrąją jungtinės respublikos padalinimą, o kauniškė naktis tikrai nutarė nepripažinti. Panašu, kad abiem atvejais buvo rusų kariuomenė krašte... Tai reiškia, kad abiem atvejais buvo laidojama valstybė iš anks to ir pamažu.

Mūsų politikai dažnai cituoja rusų sutartis. Asmeniškai patarčiau visiems atieities politikams ir valstybininkams niekad nesirašyti sutarčių su rusais, nes man būtų labai įdomu žinoti, ar yra buvusi bent viena rusų sutartis su kaimynais, kurios rusai bet kada istorijoje būtų laikęsi tada, kai jie turėjo galią ją sulaužyti.

Vakarų pasaulyje prie didelių vienetų galėjo tūkstančius metų išlaikyti mažos valstybės bėlės ir tautos... Rusai visais savo gausias tautybes klasingai ir niekšingai nukariavo ir naikino ir tebeinaikina... Nieko Rusijai nebuvo šventa. Panslavizmas buvo paprasčiausias kės las į slavų seseriškas tautybes...

Pasižiūrėkite, kaip niekšingai šiandien ru sai elgiasi su čekais. Vienintele tautybe, kuri nuosirdžiai rusofilė. Čekai buvo nuosirdžiai rusofilai tik dėl to, kad neturėjo bendrų su rusais sienų, tai yra, rusų betarpiškai nebuvo pažinę...

Mums baisus ne komunizmas, bet niekšingai nuogas rusų kolonializmas. Su juo reikia kovoti, jam reikia visomis išgalėmis nepasiduoti (O vis dėlto manytume, kad mums nevertėtų "nesidomėti" ir komunizmas. Dauguma tautos, o tikrai ir pats Jonas Aistis, laisvo pasirinkimo atveju, valstybei rinktųsi šian dienės Danijos, bet ne šiandieninės Albanijos santvarką. Red.)

Man visada vaidenasi Brolių Karamazovų romano prokuroro vizija apie Rusijos patrakusią troiką, kurią reikia sulaukyti. Ja, manau, geru momentu gali suvaldyti pačios rusų engiamos ir naikinamos tautybės.

Netikėkite jokia svetima pagalba. Gelbėkitės patys. Tai yra pati patikimiausia pagalba. Laisvėjimas eina ir eis. Jo nesulaukys čekistų teroras.

Brežnevas kruvina ašara pravirko, kai čekai kritiškai atsiliepė apie čekistus... Nėra abejonės, kad Brežnevo įpėdinims bus daugiau progų kruvina ašara žliumbti. Bet istorija ne stovi vietoje. Ar čia seniai buvo gąsdinama komunistiškojo pasaulio monolitiškumu. Šiandien tasai monolitas skeldėja ir yra tokiais gabalais, kad buvusios komunizmo Mekos valdovams nugaros pagaugom eina...

Kodėl? O todėl, kad tasai didelis ir kruvinas griozdas buvo stotomas ant melo pamatų. Vadinamoji lenininė tautybių politika buvo ir yra piktžodžiaujantis melas. Rusai užmiršo seną žmonių priežodį: su melu toki neuieisi...

Kaip kadaise Kartagena, taip dabar Rusija turi būti sunaikinta. Šiandien vėl Rusijai gresia kinų jungas... Visos engiamos tautybės turi būti pasirušiosios atsiskaitymui. Rusija nėra Vakarų problema, bent ji jų problema nebuvo. Rusiją turi pasirušti naikinti amžius skriaustos ir naikintos mažumos. Jų yra šventas reikalas to koloso griuvimu ir sunaikinimu pasirūpinti.

Ar čia taip seniai buvo planuota ir tikėta komunizmo tapsiant pastovia valstybės forma. Nepraėjo nė pusės šimtmečio ir te tau dvyleksis. Komunizmas praeis, o liks didžiarsiškas deržimordiškas...

Artėjant įvykiams, manau, kiekvienas turėtų pagalvoti, kad niekas nežino nei dienos, nei valandos, kada tasai kolosas grius. Gali praėiti pora, kaip ir pora dešimtų metų, gal net ir geriau, kad tai įvyktų kiek vėliau, bet tai valandai jau šiandien reikia ruoštis: ne tada laikas kurtus lakinti, kai jau briedis pakeltas ant kojų...

Ką reiškia nepasirušimas įvykiams, turime aibę pavyzdžių. Bene gražiausias pavyzdys — paskutinis posėdis, palaidojęs nepriklausomybę. Jei būtų visas dvidešimtmis skirtas sutikti toms lemtingoms valandoms, tai būtų laiko per akis padaryti sprendimą ir reaguoti, o kai nebuvo į tai rimtai žiūrėta, tai galutinioje išvadoje niekas nekaltas ir visi teisūs. Kad būtų buvę nesityčiota iš demokratinės institucijos-seimo, tai ir vadinamam liaudies seimui būtų nepatogu buvę diktatūrinio bū-

du balsuoti, tai yra, laužyti tradicijas. Man gaila tų žmonių, nes jie visi jautėsi atlieką pareigą savo tėvynei pagal savo išmonę ir išgales, bet dar labiau gaila tų, kurie, likę vietoje, turėjo tą didžiąją skolą atlyginti iki paskutinio skatiko...

Gardino seimas truko penkis mėnesius ir šešias dienas. Visi jo dalyviai, nors buvo paverkami (Lietuvos atstovai po 200 dukatų, Lenkijos — po 500 dukatų), nors buvo apsupti kariuomenės, bet laikėsi, galima sakyti, didvyriškai ir pasakė tiek patriotinių kalbų, kaip gal būt, niekad savo istorijoje, bet, deja, jau buvo šaukštai po pietų. Per tuos penkis mėnesius jungtinės respublikos didžiūnai mokėjo šimto penkių dešimtų metų skolą...

Kiekviena diena, kaip jinai bebūtų pilka ir kasdieniška, yra svarbi tautos ir valstybės gyvenime. Ją reikia sutikti taip, lyg tai būtų pirma ir paskutinė diena.

Praeitis yra praėjusi. Ja galima pasidžiaugti. Iš jos galima pasimokyti. Bet ir čia reikia žinoti, kad istorija nesikartoja. Kartojasi klaidos, tautos charakteris eina ta pačia kryptimi, nes žmonių būdas nesikeičia, jis tikta savo rėmuose ir vėžėse kartais pakyla, kartais nukrinta... Praeitis yra įstangos atsarga arba trūkumas...

Ir šiandien mums veiksniai, gali sakyti, kartoja: bendruomenė gali būti rami, yra kas Lietuvą vaduoja...

Ką besakyti. Esame be valstybės, be tautos, susiskaldę emigrantai. Savo tarpe gudrūs ir smarkūs, lyg tos mano suminėtos senio Kurso marčios. Nieks mūsų nevaržo, nieks mūsų nerboja, darome, ką išmanome.

Bendruomenė turi būti dinamiška, lanksti, ne atsiremusi į inertiškus principus ir dėsnius. Praeitį, nors jinai ir kažin kaip būtų dinga ir brangi, reikia priimti kaip kažką neto bulą ir neišbaigtą, kas mums pagal teisę ir prievolę reikia išstobulinti ir išbaigti. Būtų dar geriau, jei į praeitį žiūrėtume, kaip į Sodomą-Gomora, į kurią negalima ne tik grįžti, bet dargi atsigrįžti, kad ir mums nenutiktų tai, kas nutiko Loto pačiai. Istorija būtina pažinti kiekvienam, nes iš jos galima pasimokyti, kokie sprendimai ir veiksmai yra naudingi tautai ir kaip klaidų išvengti, bet jokiu būdu jinai neturėtų mums žadinti nei didybės manijos, nei menkavertiškumo komplekso, nes ta pati tauta vienu momentu gali rodyti antgamtinio gyvastingumo, o kitu momentu gali pasiekti visišką sugniužimą...

Tarybiniai pareigūnai verčia lietuvius pionierių kartoti prieš dvidešimtaštuonerius metus nukaltas kalikas: "taipo imanoma tik tarybinės santvarkos laikais" ir "buržuaziniai metai liko tik tuščiomis svajonėmis". Ta nuobodžiuko pasaka, ta tarybinė šeine katarinka kretinina ateinančias kartas, kurioms tarybiniai laikai turi būti geri tik dėl to, kad jie žiugždoms ir niukoms geri. Tuos dalykus imkime ne iš buržuazinio, bet iš pionierinio matymo taško. Kas čia, jei ne akligatvis? Negyvoji ir gyvoji gamta su laiku stengiasi užgydyti visas žaizdas ir išlyginti visus randus, o čia ir po tiek metų jaunimui stengiamasi senas žaizdas krapštyti, kad jos piliuotų ir dvoktų ne praėjimui, kuri visada ir visiems nusi-dazo palankiom spalvom, bet čekistų tamsu ir juoda sąžine.

Ne buržuazinių nacionalistų spauda, komjaunimo organas "Jaunimo gretos" rašo, kad tarybiniai darbuotojai verčia senų kapinių akmeninius kryžius ir deda į namų pamatus... Reportažo autorius Alfonsas Judžentis krenta į sarmatą, kad turš iš istorijos penketuką, o čekai daugiau žino apie lietuvių kunigaikščius negu tarybinis turistai... Aišku, čekas neturėjo tarybinio žmogaus klausyti apie kokius ten Lietuvos kunigaikščius. Jis turėjo paklausti, ką 1650 m. veikė Akmenės dvaro Vegevių kaimo valstietis Motiejus Čepukaitis, ir turistai būtų nemirkčiodamas atsakę, kad tas valstietis saugojo dvarą gyvulius (J. Jurginis Lietuvos TSR istoriją; vadovėlis vidurinėms mokykloms, Lietuvos TSR švietimo ministerijos patvirtinta, 45 p.). Nesakyčiau, kad tas vadovėlis yra istorijos parodija, ne, tai gražiausias antiistorijos specimenas net ir tarybinio mastu. Ko tada norėt iš netašytų pusbernių, kurie biauvoja istorinius pastatus ir niekina kapus? Iš to nihilistinio chamizmo nėra išsivadavimo. Aišku, kad tasai nihilizmas eina iš didžiosios tėvynės... Tik rusų carai buvo pažangūs, išskyrus vieną Nikolajų II. Visi rusų kremliai pažangos paminklai. Vienu rusų tauta nieko nenukariavo ir nenukariauja, nieko nevergė ir nevergia, nieko nenaikino ir nenaikina... Aišku, tarybinės mokyklos tuos jžūlius tauškalus moko, bet ne tai yra apmaudu, o liūdna yra tai, kad tarybiniai švietuliai rusiškam agitatoriaus bloknouti šventai tiki. Reporteriai neaišku, kad niekint Lietuvos praeitį ir naikint praeities paminklus yra okupanto gyvybinis reikalas. Man dažnai liūdna, kad dauguma mano tautiečių yra be galo naivūs ir lengvatikiai...

(Bus daugiau kitą šeštadienį)

Lietuvių kalbos kirčiavimo apžvalga

P. JONIKAS

Dr. Pranas Skardžius, LIETUVIŲ KALBOS KIRČIAVIMAS. Išleido Pedagoginis liuanistikos institutas 1968 metais Chicagoje. Meccenatas Lietuvių fondas. Leidinys kietai įrištas, 120 psl., kainą \$5.00., gaunamas Pedagoginiame liuanistikos institute. 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Illinois 60636.

*

Prieš porą mėnesių, kelerius metus spaustuvėje kamavęs, išėjo labai naudingas prof. Pr. Skardžiaus veikalas "Lietuvių kalbos kirčiavimas". Tai populiaris mokslinė studija, skiriama studentams, o taip pat ir šiaip lietuvių kalba besidomintiems ir bent kiek apie kalbotyrą nusivokiančiam švietuomeni.

Autorius joje trumpai nagrinėja lietuvių kalbos kirtį ir priegaidę. Pirmą jį duoda bendrinės kalbos kirčiuotes linksniavimo ir asmenavimo srityse, o taip pat ir kitių kalbos dalių kirčio lyčių. Toliau jis jas lygina su dabartiniais lietuvių kalbos tarmių duomenimis, o paskui ir su senųjų lietuvių kalbos tekstų, ypač XVI a. M. Daukšos, kirčiavimu, iš dalies ir su artimesnėmis lietuvių kalbos giminaitėmis (latvių kalba ir kt.). Išskyla aiškiai nemažas lietuvių kalbos kirčiavimo įvairumas. Bendrinė kalba čia neretai skiriasi nuo dabartinių mūsų tarmių, o taip pat ir nuo senovinio kirčiavimo. Tas palyginimas vienur autoriui parodo, kurie šiandieninės mūsų bendrinės kalbos ar tarmių kirčiavimo duomenys yra senesni, o kurie vėlesni, jau pakitęje.

"Lietuvių kalbos kirčiavimas" yra pirmas lietuvių platesnis mokslinis darbas, monografinė forma populiariai nagrinėjęs lietuvių kalbos kirtį ir priegaidę.

Autorius duoda daugiau bendrą kirčiavimo apžvalgą su gausiais pavyzdžiais, kai kur atskirus duomenis, jų grupes bei raidą trumpai paaiškindamas, o kai kur nurodydamas, kas dar tebelaukia tyrimo. Jis teapžvelgia svarbesnius pagrindinius dalykus, kurie yra jau pakankamai paaiškėję. Šiame daugiau vadovėlio pobūdžio darbe autorius nenagrinėja vėlesniųjų akcentologinių hipotezių, pasitenkindamas kritiškumo pastabomis bibliografijos skyriuje.

Veikalo pasiskirčiai, rodos, būtų praverę dar didesnis populiarinimas, įskaitant ir knygoje vartojamo metodo nušvietimą.

Šitoks darbas bus naudingas ne tik mokymosi, bet ir tyrinėjimo reikalui. Norint gilintis į kirčio sritį, surasti lietuvių kalbos akcentologijos dėsnius, juk pirma tenka apžvelgti pačius mūsų kalbos duomenis ir ligšiolinių tyrimų gaumenis, kaip. autorius kad ir daro. Be tų dalykų skubėjimas formuluoti galutines išvadas, nustatyti lietuvių kalbos kirčiavimo raidos dėsnius, kaip dar kartais kai kas pasielgia, gali nuvesti ir pačių mūsų kalbos duomenų neatitinkančias spekuliacijas. Autoriaus žodis čia labai praverčia, nes dr. Pr. Skardžius yra šioje srityje apsiyręs: jis kelerius metus dėstė lietuvių kalbos akcentologi-

A. ABALL ROOFING CO.
Istatyta prieš 49 metus
Dengiamo visų rūšių stogus. Taisome arba dedame naujus kaminius raišius, nutekimusius vamzdžius. Dėjame ir iš lauko. Taisome mūrą "tuck pointing". Pinali apsidraudę. Visas darbas garantuojame.
LA 1-6047 arba PO 2-8778
Apskaičiavimai nemokamai
Skambinkite bet kurio laiku

Dr. Pr. Skardžius

jos kursą Lietuvos universitete, parašė studiją apie XVI a. lietuvių kalbos kirčiavimą (Daukšos akcentologija, 1935) ir pateikė normuojamą kirčiavimo vadovėlį (Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas, 1936).

Tolimesnis žingsnis lietuvių kalbos akcentologijos srityje galės būti žengtas, pakankamai ištyrus kirčiavimą atskirose mūsų tarmėse ir istoriniuose lietuvių kalbos paminkluose.

Nors šis veikalas nėra normuojamojo pobūdžio, bet jis nebus be naudos ir mūsų bendrinės kal-

bos praktikai. Tiesa, ši studija ne duoda praktinio atsakymo, koks kurio žodžio ar formos kirčiavimas siūlytinas bendrinei kalbai, kai lietuvių kalbos plote kas kirčiuojama vienaip. Tačiau joje pateikiamos bendrinės kalbos kirčiuotės bei tarminiai ir istoriniai kirčio duomenys duoda bent kiek sąmoningiau sugebančiam į kalbą žiūrėti asmeniui sveiką bendrą pagrindą, kurio atsižvelgus galima rimčiau ir kurį specialesnę kirčio normavimo klausimą svarstyti.

Kas norės labiau gilintis į mūsų akcentologijos klausimus, tam bus naudinga knygos gale pridėta bibliografija su kritinėmis autoriaus pastabomis. O nepasirinkusiems pravers ir knygos skyrelis, kur paaiškinami kai kurie kalbotyriniai terminai.

• Grafiko A. Kučo darbų paroda, švenčiant jo 60 m. amžius sukaktį, atidaryta parodų rūmuose Vilniuje. Išstatyta netoli 400 jo darbų.

• Dail. R. Miknevičius sukūrė Zarasų miestui naują herbą. Jo centre — fantastinis žvėris — stirna su žuvies uodega, apačioje kalavijas. Herbas simbolizuoja "turtingą krašto gamtą ir liaudies kovas".

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAIŠYMAS SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadienis ir ketvirtadienis nuo 9 iki 9:30. Kitoms dienoms nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadienis atdara nuo 12 iki 5.

TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos radijai, stereo, oro vėdinimai, Parduotas ir taisymas.
J. MIGLINAS
Krautavė Marquette Parke
2346 W. 69th Street 776-1486
Namų tel. — PR 6-1063

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

MOVING

SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto lėdimai ir pilna apdrauda.
3047 W. 67th Place WA 5-8063

VALOME KILIMUS IR BALDUS

Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis.
J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

LEO'S SINCLAIR SERVICE

LEONAS FRANCKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos.
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PROspect 8-9533

Heating Contractor

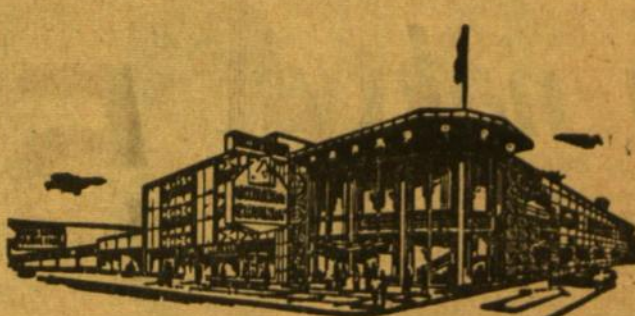
Irengiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namo apšildymo pečius ir air conditioning į naujus ir senus namus. Stogu raišius (gutters), vandens šildymui boilerius. Turu leidimus dirbti mieste ir užmieste. Darbas atliekamas greitai ir sąžiningai. Apskaičiavimai nemokamai.
DOMAS ZUKASKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 9, Ill.
Telefonas VI 7-3447.

Kurkite geresnę ateitį

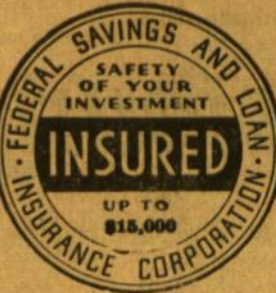
Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelėse mokamus 4 3/4%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

ŠTAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELE:

MĖNESINIS SUTAUPOS	MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELE									
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YR.	18 YRS.	20 YRS.
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.46	\$1,534.51	\$1,937.70	\$2,380.57	\$2,867.04	\$3,401.40	\$3,988.36
20.00	504.26	1,048.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72
30.00	756.39	1,572.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.58	35,895.23
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59

TURTAS SIEKIA VIRŠ \$90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5 1/4% Certifikatų sąskaitos
Certifikatai išduodami rūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti \$8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4 3/4% Ant visų knygelėlių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organiz'n meetings
- * Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No
- * service charge to members
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free park'g lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS:
Pirmad. .... 12:00 P.M. - 8:00 P.M. Ketvirtad. .... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Antrad. .... 9:00 A.M. - 4:00 P.M. Penktad. .... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Trečiad. .... Uždaryta visa d. Šeštad. .... 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Prof. Jono Balčikonio netekus

BRONIUS KVIKLYS

Kai nūdien tiek savo tėvynėje, tiek išeivijoje liuanistų mokslininkų nedaug teturime, A. A. prof. Jono Balčikonio mirtis, nors po ilgos ir sunkos ligos, visur buvo sutikta su dideliu liūdesiu: netekome didelio liuanistų kalbos praktiko, mokytojo, žodny ir daugelio liuanistinių raštų autoriaus.

J. Balčikonis buvo gimęs 1885. III. 25 Eriškių bažnytkaimyje, Pa nevēžio apskrityje, netoli Upytės upelio. Ši vietovė, ilgą laiką pelkių ir miškų atskirta nuo kitų vietų, ilgiau kaip kitos vietos išlikę senuosius liuanistų papročius bei kalbos žodžius. Tai padėjo susiformuoti ir jam, kaip liuanistui.

1898 m. jis baigė Ramygalos pr. mokyklą; 1898 m. Panevėžio realinę gimnaziją, išlaikęs papildomus egzaminus iš lotynų kalbos, įstojo į Petrapilio u-to Istorijos - fil. fakulteto slavistikos skyrių ir 1911 m. jį baigė.

1913 m. pradėjo dirbti pedagoginį darbą; paskirtas Vilniaus progimnazijos mokytoju; 1914-1915 m. mokytojas "Saulės" dr-jos suaugusių kursuose, 1915-1918 m. Voronežo liet. gimnazijoje. Pradedant 1918 m. dirbo Panevėžio bern. gimnazijoje; 1919 m. paskirtas jos direktorium; nuo 1924 m. vadovavo ir vietos mokytojų seminarijai.

Lietuviška veikla

Visuomeninė veikla J. Balčikonis įsijungė gana anksti, ragindamas gimtosios apylinkės jaunimą tautiškai susiprasti. 1908 m. drauge su K. Būga ir J. Jablonskiu svarstė aktualius li-

mas sulaikytas. Užtat to paties žodyno III tome (išl. 1956 m.) žodyno paruošėju bei redaktorių tarpe J. Balčikonio pavardės jau neberandame; jos nėra ir tolimesniuose tomuose. Profesorius buvo nuo žodyno paruošiamojo darbo nušalintas.

J. Balčikonis profesūroje dirbo ir po II pasaulinio karo. 1944-1950 m. buvo Vilniaus u-to liuanistų kalbos katedros vedėjas ir profesorius. 1944-1952 m. vadovavo Mokslų akademijos liuanistų kalbos institutui kaip jo direktorius.

Lietuvių kalbos tyrinėtojas

J. Balčikonis buvo ne tik žodyno paruošėjas, bet drauge ir liuanistų kalbos tyrinėtojas. Tačiau daugiausia dėmesio skyrė liuanistų rašomosios kalbos praktikai: rūpinosi parūpinti mokyklai ir visuomenei tinkamų praktiškų kalbos raštų. Norėdamas, kad liuanistų jaunimas gražiai kalbėtų ir taisyklingai rašytų, jau 1918 m. išleido Anderseno pasakų vertimą 1921 m. išleistas jo versijos Haufo pasakos, 1923 m. Perro pasakos, 1925 m., Brolių Grimų pasakos. 1931 m. išspausdinti jo redaguoti M. Valančiaus raštai; 1932-1936 m. suredagavo ir penkiomis tomis išleido J. Jablonskio raštus. 1939 m. fotografuotiniu būdu parūpino 1598 m. Merkelio Petkevičiaus katekizmą. Redagavo (nežinia ar baigė) Daukšos "Postilė" su reikiama kalbiniais paaiškinimais. Drauge su kitais kalbininkais redagavo D. Kleino gramatikos naująją laidą ir komentarus. 1955 m. redagavo M. Petersono "Lietuvių kal-

Prof. Jonas Balčikonis

darbas, matyt, jam teikė sveiką poilsį. Be kita ko, jis rūpinėsi ir pagerinti Lietuvos bičių veislę. Viename savo 1960.VI.12 laiške iš Vilniaus rašė į Chicago:

"...drįstu į Jus kreiptis vienu svarbiu prašymu... girdėjau, kad Jūs ir šiais metais vykstate paviešėti į savo kraštą. Prieš vykstant ar negalėtumėt gauti 2 kaukazines bičių motinas... Išlaidas gražinsiu Jums atvažiavus. Motinas galima vežti įsidėjus į portfelį; vienos motinos narvelis nedaug didesnis už degtukų dėžutę. Motinos apūpintos maistu, gali kelionę išbūti kokį mėnesį. Be abejo, motinas galima užsakyti ir telefonu".

Jis mirė 1969.II.5.

Lietuvių tauta anapus ir šiaurės Atlanto karštai mylėjo mokslininką, kuris tiek daug metų dirbo, keldamas mūsų senosios kalbos grožį, rinkdamas jos brangakmenius (žodžius), rašydamas kalbines studijas, ruošdamas mokytojus. Velionio palikai buvo pašarvoti Lietuvos mokslų akademijos rūmuose, II 6 d. 15-20 val. su juo atsisveikino mūsų tautiečiai. Velionio pagaidavimu jo palaikai II.7 iš Vilniaus pervedži į gimtuosius Eriškius, kur ir palaidoti.

tuvių kalbos reikalus. Liet. spaudoje rašė įvairiais slapyvardžiais nuo 1906 m. Bendradarbiavo "Lietuvos ūkininke", "Saltinyje" nuo 1908 m. "Viltijje", 1909 m. "Mokykloje" (vėliau "Švietimo darbe"). Gyvendamas Vilniuje kurį laiką dirbo "Vilties" redakcijoje.

1924 m. pakviestas docentu į Lietuvos u-tą Kaune. Lietuvių kalbą dėstė Humanitariniame, Teologijos - filosofijos fakultetuose.

Mokslininko kelias

1930 m. gruodžio 1 d. pakviestas Lietuvos kalbos (didžiojo) žodyno redaktoriu. Praktiškai jis perėmė prof. K. Būgos žodyno palikimą, kuriame tada buvo 617, 553 lapelių (žodžių). J. Balčikonis per eilę metų suorganizavo liuanistų kalbos žodžių rinkimo darbą ir žodyno kartoteką padidino ligi 2 milijonų žodžių. Jis pats iš gyvosios kalbos surinko keliolika tūkstančių žodžių bei sakinių, užrašė, šimtus dainų ir kitų tautosakos dalykų. Jis ir jo bendradarbiai bei talkininkai išrinko daug žodžių iš senųjų liuanistų raštų; liuanistų kalbos žodžiai buvo renkami net Amerikos liuanistų išeivių tarpe. Vis dėl to žodyno paruošimo ir jo išleidimo tempas buvo lėtas: Per 10 m. tebuvo spėta paruošti spaudai ir 1941 m. išspausdinti tik I tomas (A-B raidės, 1008 psl.). Šis tomas vėliau bolševikų buvo sukongfiskuotas, nes žodžių aiškinimai "neatitiko" partijos ideologinių pagrindų.

II žodyno tomas buvo ruoštas ir redaguojamas jau kelių autorių; apėmė C-F raides. Buvo išleistas 1947 m. Bet netrukus apsižiūrėta, kad ir jis "neatitinka" bolševikų reikalavimų; jo platini

bos apybraižą". Parašė daugybę straipsnių bei smulkesnių studijų liuanistų kalbos klausimais. Surinko daugybę Lietuvos vietovardžių, tautosakos. 1954 m. drauge su kt. kalbininkais, išleido "Dabartinės liuanistų kalbos žodyną" (990 psl.). Jo II laida išleista 1962 m. Chicagoje.

Kaip kalbininkas laikėsi prof. J. Jablonskio rašybos ir labai retai kur nuo jos nutoldavo. Raštuose ir kalboje stengėsi išsireikšti arčiau žmonių kalbos, taip sakant, "liaudiškai". Dirbdamas universitete, gimnazijoje ir dėstydamas liet. kalbą įvairiuose kursuose, paruošė daug šimtų liuanistų kalbos mokytojų. Stengėsi įdiegti savo studentams gimtosios kalbos, savosios žemės meilę.

"Draugo" redaktorius kun. dr. J. Prunskis pasakoja, kad 1939 m. gale, atgavus Vilniaus krašto dalį, sutikęs J. Balčikonį Aleksote. Profesorius jam tada pasakęs, kad dabar atėjęs pats laikas ilgai lenkintam Vilniaus krašto liuanistui įduoti ir rankas gerą liuanistų maldaknygę, kuri būsian ti geriausias paskatas išmokti liuanistų kalbą.

Senatvėje — bitininkas

Nedaug turime žinių apie A. A. prof. Balčikonio senatvės dienas. Ateinančios žinios sako, kad jis nesitaikė prie okupantų atneštos santvarkos. Tarmyboje laikėsi tik todėl, kad buvo nepakeičiamas specialistas. Vėliau jis buvo nustumtas, nors daug kur buvo reikalingas. Vėl griebėsi vertimų. Parūpino naujas laidas anksčiau išverstų pasakų, išvertė "Tūkstantis ir viena naktis" pasaką.

Iš kai kurių jo laiškų matyti, kad jis, kaip ir kitas mūsų žymus kalbininkas dr. A. Salys, buvęs didelis bitininkas. Šis malonus

Ką beveikti, visas dainas išdainavus?

Problemoms ir sumanymai, IV Dainų šventei pradedant ruoštis

Kaip jau spaudoje paskelbta, 1971 m. liepos 4 savaitgalyje Chicagoje įvyks IV Dainų šventė. Jos rengėjai LB CV, vadovaujama pirm. inž. Broniaus Nainio, LB CV pirmiausia kreipėsi į Lietuvių vargonininkų ir muzikų s-gą, kad ji sudarytų šventei repertuarą ir būtų atsakinga už visą šventės muzikinį planą. Lietuvių Vargonininkų ir muzikų s-ga tą našta mieliai priėmė. Jau sudaryta repertuaro komisija iš pirmininko muziko Pr. Armono ir narių — muz. A. Skridulio ir lit. mokyklų muzikos mokytojo V. Gutausko. Repertuaro komisija atrinko šventei repertuarą. Šalia šios komisijos taip pat baigiama sudaryti ir muzikinę komisiją, kuri bus atsakinga už šventės meninį pasisekimą.

Vasario 10 d. vakare inž. Br. Nainio butą buvo atvykęs repertuaro ir muzikinės komisijos pirm. P. Armonas pasikalbėti su kai kuriais LBCV nariais. Šis pokalbis buvo atviras ir spaudai. Čia muz. P. Armonas ir iškėlė pagrindinį klausimą, ką veikt, vis dainas išdainavus? Tad pasiūlė, kad ateinančioje Dainų šventėje praskambėtų visai naujos ir niekad negirdėtos dainos. Tam iš anksto būtinai reikia skelbti naujų dainų konkursą, nes laisvieji liuanistai kompozitoriai, tikimasi, yra sukūrę naujų muzikos kūrinį ir laiko juos stalčiuose, arba jie turi užmojų naujus kūrinius parašyti ar užbaigti.

(Manytume tačiau, kad sudaryti Dainų šventės repertuarą vien tik konkursu būdu vargu ar yra pati geriausia išeitis, ypač jau iš patirties žinant, kad šitokie konkursai dažniausiai neduoda norimų rezultatų, kada gana didelė dalis pajėgiausių kompozitorių tokios konkursuose visai nedalyvauja. Tad ar negeriau būtų Dainų šventės organizatoriams tiesiog užsakyti kūrybingiausiems mūsų kompozitoriams dainas visai be tos konkursinės atrankos, kurioje gali ir nebūti iš ko pasirinkti. Dainas gi tiesiogiai užsakyti, jau bent gali-

ma tikėtis, kad jos tikrai sutartu laiku bus sukurtos. Konkursu gi nieko gero nelaimėjus, o vien tik praradus šventei brangų paruošos laiką, yra pavojaus vėl grįžti tik prie tų pačių, nudainuotųjų dainų. Red.).

Šį idomų pasiūlymą išsamiau aptarus, prieita išvados, kad prieš šventę reikia išleisti naujų liuanistų dainų leidinį, kuriame tilptų naujai išeivijos liuanistų kompozitorių kūriniai, geriausius kūrinius premijuoti ir iš tų naujųsių dainų sudaryti šventės repertuaro pagrindą. Tai padarius, Dainų šventė bus nauja, gyva ir kūrybinga, o liuanistų kompozitorių kūriniai išskelti iš stalčių į dienos šviesą.

Nėra abejonės, kad šį pasiūlymą artimiausiam posėdyje patvirtins LB CV, tuoj bus paskelbtas oficialus atsisaukimas į liuanistus muzikus.

Ši nauja idėja išplaukė, repertuaro komisijos pirm. muz. P. Armonui besitariant šventės reikalais su "Čiurlionio" ansamblio dirig. muz. A. Mikulskiu.

Kaip žinia, ir IV Dainų šventės repertuarą jau yra įtraukta naujoji muz. Br. Budriūno kantata "Šviesos keliu", kurią chorai galės pradėti mokyti artimiausiu laiku. Tenka pabrėžti, kad būsimoji šventė susidės iš trijų dalių: jungtinio choro, pajėgesnių chorų ir mokyklų.

(Niekio neturėdami asmeniškai prieš kompozitorių Br. Budriūną, vis dėlto suabejotume, ar buvo tikslu jo kantatą įtraukti ir ketvirtąjį Dainų šventės, kai to paties kompozitoriaus kantata buvo atlikta ir trečiojoje Dainų šventėje. Ieškant repertuare naujų, reikėjo ir čia būti loģiškiems — tam pačiam žanrui paieškoti naujo kompozitoriaus. Red.).

Linkėtina, kad šios naujos pas-tangos atneštų brandžių vaisių, ir būsimoji Dainų šventė susirinkusiai masei atskleistų kuo plačiausiai naujausius liuanistų kompozitorių kūrybinius laimėjimus. VI. Rm.

Platesnio ekumenizmo keliu

Po Vatikano II susirinkimo patikrinę religinę literatūrą, kuria ma to suvažiavimo dvasioje. Vienas iš tos rūšies naujų veikalų yra Eugene Hillman "The Wider Ecumenism" (išleido Herder ir Herder, New York. 1968. 159. psl. \$3.95). Autorius platesnio patikrinimo įgijo, bedirbdamas Rytų Afrikos misijose, ir veikale plačiau žiūri į religinį bendravimą. Autorius perspėja, kad krikščionybė neturi būti tik mirštanti Vakarų religija ir kultūra, o turi būti dinamiška ir imli santykiuose su kitomis religijomis ir sveikomis pasaulėžiūromis. Krikščionys turi būti ryžtingi Kristaus liudininkai žmonėse.

Priminę, kad pasaulyje per metus badu miršta apie 30 milijonų, pabrėžia, kad krikščionys būtų gyva socialinių reformų būty gyva socialinių reformų svasias, kuri sulaikytų nuo stambiųjų sumų investavimo ir puošnių religinių institucijų rūmus, kur ir be jų galima apseiti, o tos lėšos būtų nukreiptos vargo žmogui gelbėti.

Iš ekumeninių dialogų jis laukia didesnio nuosirdumo ir gilumo, kad jie nebūtų suvedami tik į pramoginį intelektualų pasisma ginimą. Skatina suaktyvinti misijų veikimą. Misijų kraštuose Bažnyčia turi ieškoti pasipildymo vietinės kultūros vertybėmis. Autorius primena dar 1695 m. paskelbtus Tikėjimo platinimo

kongregacijos nuostatus, kad gyventojai nebūtų verčiami keisti savųjų papročių, nebent jie būtų priešingi religijai ir dorovei. Misijonierius neturi savo krašto gyvenimo būdo perkelti į misijų plotus, bet respektuoti vietinius sveikus nuostatus.

Tik čia autorius eina gal net kiek per toli, manydamas, jog reikia net tam tikrais atvejais toleruoti poligamiją, kur ji yra prigijusi.

J. Pr.

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Apraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5922

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namu, gyvybės, automobilių, sveikatos, biznio.
Patogios išl. mokėjimo sąlygos.
J. BAGEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2333

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2787
3333 So. Halsted St. Tel. 294-3820
Lietuvių bendrovė turinti teise siuntinius siųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą.
Didelis pasirinkimas įvairių maisto, ital. lietuvių ir kitų prekių.
Pritamami dolieriniai dovanų užsakymai.
E. ir V. Zukauskai

MOVING
Apraustas perkraustymas
Ivairių atstumų
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

RICHMOND AUTO SERVICE
Kampus Richmond ir 63rd Street
Užsienių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilkikas.
Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

QUARTERLY DIVIDENDS

5 1/4% **4 3/4%**

CERTIFICATES (Six Month Minimum) Minimum \$10,000 or larger in multiples of \$1,000

PASSBOOK ACCOUNTS

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
Archer at Sacramento Chicago 60632 VI 7-1140

ASSETS OVER \$136,000,000.00
RESERVES OVER \$11,500,000.00
(more than twice legal requirements)

HOURS: Mon., Thurs., 9 a.m. - 8 p.m.; Tues., Fri., 9 a.m. - 4 p.m. Sat., 9 a.m. - 12 noon; Wed. — no business transacted

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE

5515 S. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
VASARIO-FEBRUARIO MEN. 13, 14 ir 15 D.D.

JACQUES CARTIER Imported French BRANDY	Fifth \$3.98
HAUTEFORT VSOP. COGNAC Imported from France	Fifth \$5.49
190 Proof GRAIN ALCOHOL	Fifth \$4.98
HINE COGNAC Imported from France	Fifth \$5.98
MEISTERBRAND GERMAN BRANDY	Fifth \$4.89
MERCIER Imported French CHAMPAGNE	Fifth \$3.98
DREWREY'S BEER 24—12 oz. bottles, plus deposit	Case \$3.19
YELLOWSTONE 86 Proof BOURBON	Fifth \$3.98
IMPORTED PORTUGAL BRANDY	Fifth \$3.49
JIM BEAM 100 Proof BOURBON Green Glass Decanter	Fifth \$5.39

Nauji leidiniai

• **LIETUVA, TEVYNĖ MŪŠŲ.** Tėvynės pažinimo ir trumpo geografijos kurso konspektas liuanistinėms mokykloms. Paruošė mokytojas O. Paulikienė, S. Jelonienė ir S. Barokienė. Išleido Kristijono Donelaičio mokykla Chicagoje 1968 — Lietuvos Laisvės kovos metais. Tiražas 1000 egz., spaudė M. Morkeino spaustuvė. Leidinys gausiai iliustruotas nuotraukomis, kietai įrištas, 212 psl., vadovėlis yra įsigijamas, rašant šiuo adresu: Julius Širka, 6143 S. Sacramento Ave., Chicago Ill. 60629.

Kaip vadovėlio autorės leidinio Pratarinėje sako, "dirbant liuanistinėje mokykloje, jaučiamas didelis geografijos mokslo priemonių trūkumas. Be šių priemonių geografijos dėstymas pasidaro sausas, kartais mokiniams nuobodus.

Slame vadovėlyje sudėti būdingesni aprašymai ir vaizdai Lietuvos vietovių, kurios kuo nors skiriasi nuo kitų, į jas panašių. Iš čia pateiktos medžiagos kiekvienas skaitytojas galės pasirinkti tai, kas jo klasei bus tinkama ir reikalinga.

Norime pažymėti, kad ši knyga nėra joks mokslinis veikalas, o tik kelių mokslo metų tėvynės pažinimo ir Lietuvos geografinės medžiagos konspektas."

• **J. Kazlauskas, LIETUVIŲ KALBOS ISTORINĖ GRAMATIKA.** (Kirišlavimas, daiktavardis, veiksmažodis). Išleista "Mintis" leidyklos Vilniuje 1968 m. Veikalas kiek didesnis, mokslinei knygai įprasto formato, 414 psl.

Tai įspūdingai didelis ir liuanistikos mokslui reikšmingas autoriaus užmojis parašyti lietuvių kalbos istorinę gramatiką. Šio sunkaus darbo pobūdį gal net ir darbo pasakatus, skaitytojas gali užčiuopti jau pačioje veikalo Pratarinėje, kur, be kita ko, rašoma:

"Šio darbo uždavinys — išryškinti baltų kalbotyroje kai kurinius naujus galimus, atsiradusius pastaraisiais metais, pakitus pažiūrai į indoeuropiečių kalbų istoriją ir jos tyrinėjimo metodus. Pasitraukiant ir praeitį tam tyrinėjimo etapui, kai priešistorinio indoeuropiečių kalbų periodo modelis buvo sutapatinamas su s. indų ir graikų kalbų modeliu, darosi gana aišku, kad nė viena indoeuropiečių kalba, išlikusi istoriniame periode, negali betarpiškai atspindėti bendraindoeuropiečių kalbos faktų. Vadinasi, vidinė atskirų indoeuropiečių kalbų priešistorinės būsenos rekonstrukcija dabar įgyja nepaprastai svarbią reikšmę."

• **DANA.** Libreto originalas. Išleido Chicago Lietuvos opera 1969 m. Prologo ir 3-ju veiksmų opera. Muzikos autorius Julius Gaidelis. Libreto parašė Stasys Santvaras. Operos muzikinį aptarimą davė Vladas Jakubėnas. Viršelio piešinys dail. Vytauto Raulinaičio. Leidinio technikinį apipavidalinimą paruošė Kazys Šimanavičius. Spaudė Lietuvos Enciklopedijos spaustuvė Bostone. Leidinys 64 psl., įsigijamas, perkant operos spektakliams bilietus "Margitose" (2511 W. 69th Str., Chicago, Ill. 60629), kaina \$1.00.

Paskaityti operos libreto, prieš einant į spektaklį, kiekvienam labai naudinga ir pravers. Tad ir šio leidinio pasirodymas, manome, bus visų operos mėgėjų sutiktas su džiaugsmu. Ypač kai leidinyje duotas dar ir muziko Vlodo Jakubėno anonis operos apibūdinimas, išankstinis klausytojo ir žiūrovo supažindinimas su šiuo premjeriniu veikalu.

• **TECHNIKOS ŽODIS, 1968 m. Nr. 5-6.** Žurnalą leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicago skyriaus Techninės spaudos

sekcija. Redaguoja redakcinė kolegija. Redakcijos adresas: D. Šatas, 323 N. Williams Dr., Palatine, Ill. 60067. Administracijos adresas: Mečys Krasauskas, 2633 W. Montgomery Ave., Chicago, Ill. 60632. Metinė prenumerata \$5.00, studentams — \$2.00.

Daugiau ar mažiau specialiai "ai ar kitai šričiai skirtų žurnalių savo tarpe turime ne vieną. Tačiau dažnai pasitaiko, kad jų ir žodinės medžiagos redakcinis apipavidalinimas, o ypač techniškas — estetinis sutvarkymas būna tokio žemo lygio, kad neverta čia apie tai nė kalbėti. "Technikos žodis" čia būna dažnai vienintelė šviesi išimtis. Žurnalas taip skoningai sutvarkytas, taip puikiai išplanuoti įvairiose teksto, šriftų ir nuotraukų kombinacijose puslapiai, kad jausti malonumą žurnalą ne tik skaitydamas, bet ir greitosiomis pavartydamas. Už šį išorinį žurnalo patrauklumą tikrai vertas neeilinės padėkos techniškas jo redaktorius J. Slabokas.

Skaitytojas naują numerį skaitydamas sužinos daug apie grafitą, apie naftą Lietuvoje, apie lietuvių technikinėje spaudoje, apie lietuvių architektų sąjungą, apie architektą Vytautą Landsbergį ir daug įdomių įvairių, kurios žinotinos kiekvienam šviesesniai lietuviui, nebūtinai vien tik inžinieriui ar architektui.

ATSIŪSTA PAMINėti

• Kun. Aleksy Petran, ARKIVYSKUPAS JURGIS MATULEVIČIUS (MATULAITIS). Roma, 1968; 28 psl. brošiūra lenkų kalba.

• KRISTUI IR BAŽNYČIAI, redaguota kun. Jono Bukowicz, MIC, išleista Londone; sudėtinis veikalas apie Dievo tarną Jursį Matulaitį (Matulevičių) jo keturiasdešimt metų mirties sukakčiai paminėti; 104 psl. veikalas lenkų kalba.

• Filatelistų draugijos "Lietuva" BIULETENIS, 1969 m. sausio mėn. Nr. 1. Redaguoja ir spaudos darbus atlieka Eugenijus Petrauskas, 7742 So. Troy Str., Chicago, Ill. 60629; administruoja ir ekspedijuoja Kazys Rožanskas, 3605 W. 71st., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$5.00.

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

WAGNER & SONS

Typewriters Adding Machines —
Nuomola — Pardoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

• **TECHNIKOS ŽODIS, 1968 m. Nr. 5-6.** Žurnalą leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicago skyriaus Techninės spaudos

Kairėje — Kulautuvoje (prie Kauno) rasta akmens nuolauža, dešinėje — Romainiuose rasta puodo šukė su tikrais ar tariamais runų rašto ženklais.

Kultūrinė kronika

• **Lietuvoje rasta runų?** Kaip žinome, runos — senovės skandinavių kilmės žodis, reiškias puslapį, raštą, abėcėlę ir kt. Tai germanų - skandinavių senųjų kildžių raštas. Yra žinių, kad runomis rašė jau I-III amžiuje po Kr. Žinomi keli runų alfabeto variantai iš III-VIII a. Yra ir kiek skirtingesnių IX - XI a. runų. Runimis dažniausia buvo rašoma ant medžių lentelių, įbrėžiant tam tikrus ženklus. Ženklaai įbrėžiami tik vertikaliai — tai apsprendė medžiaga. Nedaug medyje rašytų runų išliko. Bet yra išlikusių runų, rašytų patvaresnėje medžiagoje — molyje, akmenyje. Žinomi runų antkapiniai paminklai, kalendoriai. Iš viso su runų ženklais paminklų rasta: Švedijoje — apie 2000, Danijoje — 200, Norvegijoje — apie 50, kitur mažiau.

Spėjama, kad senovės prūsai, lietuviai ir latviai taip pat runų raštą naudojo. Runos į Lietuvą galėjo iš šiaurės atkelti. Apie tai savo raštuose užsimena istorikai Ad. Jucevičius, S. Daukantas, J. Basanavičius ir kt.

Šiuo metu okup. Lietuvoje runų raštu domisi pedagogas P. Švedijus ir kt.

SIUVIMO Mašinos

- * ELNA
- * BERNINA
- * NECCHI
- * VIKING
- * PFAFF
- * SINGER

Sveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame prienamomis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels) Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6 - 7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p. p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS

PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

5% Mokamas už vieny metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4% Mokamas už vieny metų taupymo laktus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

sodyboje Aukštadvario miestelyje yra sukūręs nemažą muziejų — įvairių senienų rinkinį; esą su telkta daug senų liet. knygų, numizmatikos, istorijos, geografijos, liaudies meno dalykų, guaus senų namų apyvokos dalykų skyrius: gėrų, spragilų, žagrių, pintinių, kultuvių, verpsėių, piestų ir panašių dalykų. M. Venzlauskas, buvęs mokytojas, dabar gyvena kaip pensininkas. Tai senas tautosakos rinkėjas, užrašęs daugybę liaudies dainų, pasakų, mįslių ir kt.

• **Lietuviškoji tautodailė Rusijos gilumoje.** Lietuviško Nukryžiuotojo apykūsi (be rankų ir kojų) liekana buvo neseniai rasta Novosibirsko srityje, Vengero rajone, bendrose Baisogalos ir Seduvos kaimų kapinaitėse. Kaip žinoma, šiuos kaimus ten įkūrė 1863 m. lietuviai tremtiniai, kilę nuo Seduvos ir Baisogalos. Atlikę priverstinę katorgą, 1888 m. jie čia pasistatė trobesius ir aplink save sutelkė daugiau lietuvių su šeimomis ir manta. Ir dabar jų palikuonys, ypač senesnieji, kalbą lietuviškai. Manoma, kad rastoji Nukryžiuotojo liekana buvusi iš Lietuvos atgabenta.

Perskaite "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA KENNEBUNKPORTE, MAINE, SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIŲ TEISEM.

Išcinamas pilnas ir kolegijos paruošiamųjų gimnazių kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviško gyvenimo pasaulėvalga. Mokiniamis šviesti kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena bendrabuty. Atlyginimas visiems pricinamas. Atsižvelgiama į kiekvieno šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAI BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA. JOS ATĖTIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

VATIKANO PARAMA
Vatikano Rytų Bažnyčių Kongregacija, kaip kasmet taip ir praėjais metais gausiai parėmė finansiniai įvairias Rytų Bažnyčių bei katalikų bendruomenės ir artimo globos institucijas, reikalingas nuolatinės paramos. Indijoje, Etiopijoje, Arabų Sąjūnytoje Respublikoje, Irake ir Izraelyje pastoviai buvo teikiama parama virš penkiasdešimčiai vaikų globos įstaigų ir raupsuotųjų gydymo stotims.

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, Pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą"

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers
Rankomis išpauistyti paveiksliukai — pritaikinti paveiksliams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS
Daug sutapysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PProspect 6-8998

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitu namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
4 3/4% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimą sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

Mes mokame **5 1/4%** ant visų taupymo sertifikatu per annum
MINIMUM SUMA \$5,000.00
MIDLAND SAVINGS
4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Kultūrinė kronika

28,000 dolerių lietuvių ir lietuvių kultūriniais reikalams

Lietuvių fondo pelno skirstymo komisija baigė darbą. Paskutiniam savo posėdyje vasario 1 u. paskyrė daugiau kaip 28000 dolerių. Visi gauti prašymai ir pateiktos paruoštos ir išstudijuoti ir svarstyti. Daugeliu atveju buvo kreptasi į tam tikrų sričių specialistus ir atsiklausyti jų nuomonės. Kai kurių darbų paruošimą net pati komisija organizavo ir planavo.

Prašomoji suma siekė daugiau kaip 60000, todėl, savaimė aišku, visų nebuvo galima patenkinti. Lietuvių švietimo reikalams teko pusė tos sumos. Ketvirtadalis buvo paskirtas specialiam Lietuvių fondo kultūriniam projektui vykdyti, o likusis ketvirtadalis paskirtas įvairiems

kitiems kultūriniais darbams paremti.

Komisija atsižvelgė į visus prašymus, gautus net paskutinę posėdžio dieną ir net nenustatė termino, iki kada kreiptis dėl paraiškos.

Lietuvių fondas neskubėjo pelno paskirstyti prieš baigiantis 1958 metams, nes pelno paskyrimą norėjo sutapdinti su Lietuvių fondo fiskaliniiais metais, kurie yra kovo mėn.

Vasario 12 d. įvyko LF Tarybos posėdis, kuriame komisijos sprendimas yra patvirtintas. Kovo 29 d. įvyks metinis Lietuvių fondo narių suvažiavimas. Po to tuoj bus sudaryta nauja pelno skirstymo komisija, kuri nedelsiant pradės darbą šiuo metu pelno paskirstymui.

Prof. Z. Ivinskis — Lietuvos istorijos autorius. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 50 m. sukakties proga Lietuvių fondas nutarė pradėti vykdyti specialų savo projektą, kurio kitos mažesnės organizacijos finansškai nepajėgia. Pirmajam projektui nutarė pakviesti prof. dr. Zenoną Ivinskį parašyti Lietuvos Istoriją. Šią mintį intensyviai siūlė ir Bostono lietuvių bendruomenė.

Prof. Ivinskis sutiko šį didelį darbą atlikti. LF pelno skirstymo komisija paruošė susitarimo projektą ir tam reikalui paskyrė minimalių lėšų. Darbas pradedamas šių metų vasario mėn. ir bus baigtas 1974 metais. Bus paruošti trys dideli Lietuvos reikalavimai ir kiekvienas tomas tuoj bus išleistas. Leidimo reikalavimai JAV LB CV-bai, kuri pasirūpins surasti leidėją. Prof. Ivinskis dėl to įsipareigojimo sutiko atsakyti visų kitų didesnių darbų ir dalies savo paskaitų Bonnos universitete.

Dail. J. Bakio Lituanikos paminklo projektas. Beverly Shores (arti Chicago) liet. k-bo Lituanikos parko komitetas pakvietė Toronte gyvenantį dail. J. Bakį paruošti paminklo projektą, kuris bus pastatytas Litan. parke Beverly Shores, Ind. paminėti Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 50 m. sukaktį. Dail. Bakis pirmąjį projektą pagamino ir jį atvežė į Chicago, kuris bus regimas ir Lietuvių dailės instituto rengiamoj parodoj, atidaromoj vasario 15 d. Čiurlionio galerioj.

Komisija su projektu susipažino ir jį priėmė. Metalinė skulptūra yra apie 6 pėdų aukščio, o galutinai išbaigta ir pastatyta bus daugiau kaip 24 pėdų aukščio. Skulptūra stovės vandenyje ant cementinio pagrindo, kurio projektą ruošia arch. E. Masulis, parengęs ir Lituanikos parko projektą.

Parodos lankytojai galės savaip skulptūrą interpretuoti. Kai kam atrodo, kad skulptorius J. Bakis pavaizdavo grakščiai ir erdves besiveržiantį lėktuvą, kurio sparnas palūžo. Yra ir lietuviškų simbolių, o paminklo bazėje bus atitinkamų įrašų, Lietuvos bei šios miestų herbu.

Beverly Shores lietuvių klubo pirminku šiuo metu yra inž. J. Noreika.

Kun. Rapolas Krasauskas, Lietuvos lokalinės istorijos specialistas, daugelio istorinių studijų autorius, vienas iš Lietuvių katalikų mokslų akademijos vadovų, jau kelintas mėnuo atvykęs iš Romos gyvena prie Putnamo seselių vienuolyno ir rašo Sv. Mergelės Nekalto prasidėjimo vienuolyno istoriją. Yra jau surinkęs daug medžiagos ir tikisi šį didelį darbą ligi pavasario užbaigti. Po to vėl grįš į Romą. Laiškas redakcijai

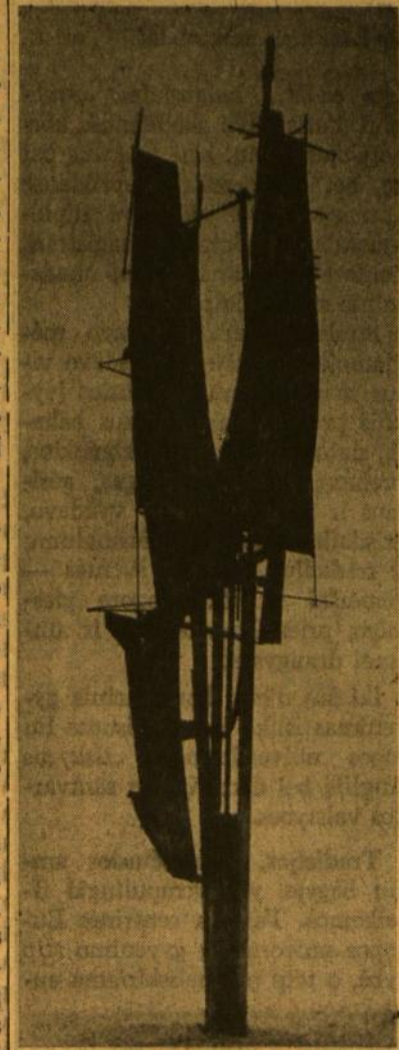
"Pošta SSSE" vėl išleido "lietuviška" ženklą. Tai 4 kapekų ženklas, kuriame nupiešta Ge-

dimino pilis su raudona vėliava. Užrašyta, kad tai "tarybų valdžios" paskelbimo Lietuvoj 50 m. sukaktį paminėti. Lietuviai prie to ženklo išleido piršto ne pridėjo. Peišinio autoriai — N. Babinas ir H. Hausmanas...

Cekoslovakijos vadovėlių paroda buvo suruošta Vilniuje, Mokytojų tobulinimosi institute. Parodoje buvo išstatyti vadovėliai, metodiniai leidiniai, periodika, moksleivių piešiniai, fotografijos.

Priežastis nesustoti

Amerikos karo policininkas motociklu pasivijo "džipą", kurį vairavo girtas kapralas. — Ar tu negirdėjai, kaip aš tau riktėlėjau sustoti? — Ne, — nusišaipė kapralas. — Aš maniau, kad tai rėkia vienas iš tų, kuriuos aš suvažinėjau.

Skulpt. J. Bakio Lituanikos paminklo modelis (metalas).

Laiškas redakcijai

Vasario 8 d., "Draugo" kultūriniam priede, skaitant J. Gliaudos straipsnį apie A. Kairio veikalą "Šviesa, kuri užsidegė", man teko rasti klaidą. J. Gliauda rašo, "Šviesa, kuri užsidegė" buvo vienintelė premjera festivalyje".

Lietuvių Bendruomenės Jauni mo teatro pasirodyme festivalyje, "Viva Poezia" triptiko paskutinis veikalas — A. Kairio "Diplomuotas Siuvelėjas" taip pat buvo premjerinis pastatytas pirmą kartą.

L. B. Jaunimo teatro aktorius, Rimvydas Vasukevičius

Lietuvių fondo 1968 m. pelno skirstymo komisija. Iš kairės į dešinę: dr. K. Ambrozaitis (LF), A. Šantaras (LB), dr. J. Valaitis (LF) — pirm., J. Kavaliūnas (LF), J. Borevičius, S. J. (LB) ir V. Kutkus (LF).

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENĖ

Ne rožėmis bertu keliu

Frank Gilroy "The Subject Was Roses" buvo išskirtinai puikus scenos veikalas, tačiau, nors ir labai rūpestingai nufilmuotas, jis sušlubuoja ekrane. Gal dėl to ir filmo premjera buvo skirta plačiose apylinkėse, o ne miesto centre, kaip įprasta.

Pasakojimas vyksta apie jaunuolį, kuris, jo tėvo žodžiais tariant "išėjo į kariuomenę vaiku (18m.), o grįžo vyrų (21 m.)" po II pasaulinio karo, atsidurdamas kryžminėje ugnyje tarp tėvų.

Gilroy originaliame scenos veikalas (filmui tekstas parašytas jo paties) tėvų portretai nupiešti labai ryškūs. Galima nujausti kad tėvų nesutarime slepiasi kažkas gilesnio, kai jie susiekia dėl sūnaus auklėjimo, dėl piniginių problemų, bažnyčios, uošvienės, naujauciamos neištikimybės. Netgi rožių puokštės dovanojimas virsta melu, Trumpai tariant, tai tipingas amerikietiškos vedybos.

Teleskopiška atvaizduodamas vedybų kartumą bei trapumą 48 valandų periode, Gilroy perkeldamas 1964 m. sėkmingą Broadway scenos reikalą ekranan, pateikia lyg žemesnio lygio O'Neill plakimo botaga imitaciją, įtraukdamas publiką liudininkais kolektyviai stebėti asmenišką pobūdžio maištavimą.

Nežiūrint taiklių kasdieninių šeimyninių žodžių ("Vieną gražią dieną mes nusišuksime sprandus, nes tu atsisakai palikti degančią šviesą") ir jo charakterių stiprumo, Gilroy medžiaga daugiau tinkama scenai, negu filmui, nes ten žodinis repertuaras viršija vaizdinį.

Gilroy ekrano tekstas seka originalią dramą pėda pėdon, tačiau filme pridėti vaizdai kelionės į vasarvietę, visos šeimos pramogavimo mieste ir motinos dingimo sekmdienį bei jos pergyvenimo pajūry viską pašvairina ir įneša filman gyvumo, ypač tai spalvotos nuotraukos atliktos techniškai labai gerai. Tuo leidžiama režisierui Ulu Grosbard atkurti 1946 m.: ano meto automobilius, madas ir gyvenimo būdą.

O vis dėlto filmo širdis pasiūkia žemesnės vidurinės klasės šeimos bute, kuriame uždaryti 3 svetimieji: tėvas, motina ir sūnus.

Jack Alberton - tėvo rolėje ir Martin Sheen — sūnaus Timmy, kartoja savo roles, turėtas Broadway scenoje, todėl jie, nors ir geri, bet daug teatriskesni, kaip Patricia Neal — motinos rolėje, kuri žiba visu vaidybos pasisekimu. Ji moka nedasakyti, visko neatitindanti, bet duoti žiūrovo vaizduo tei numanyti. Šis yra jos pirmas ir labai sėkmingas — grįžimas ekranan po trigubos apoplekcijos, kurią nugalėjo, atgavo vienos akies - regėjimą, kalbos - sugrįži-

ters rolėje, John Marley — vyro (panašus į Onassis, tik kiek įdo mesnis, bet tais pačiais maišais po akimis) ir jo daug jaunesnės žmonos, pasimetusios ir linkusios savižudybei — Lynn Carlin (tai jos debiutas).

Tai jos stiprios valios triumfas. Tik suaugusiems.

Skirtingiausias filmas iš visų

New Yorko filmų festivalyje išspūdingiausiu filmu buvo pripažintas amerikiečių nespaltotas filmas "Faces". Tai aktorius John Cassavetes antrasis bandymas kaip rašytojo bei režisieriaus. Pusmetį jis praleido sukdamas filmą, daugiausia savo nuosavame name, Los Angeles mieste. Ir beveik trejetą metų praleido, filmą redaguodamas. Rezultate išėjo dviejų valandų su ketvirčiu studija apie žmogaus kančią, gėdą, žiaurumą ir šiurkštumą tokio žiaurumo ir šiurkštumo kad iš to viso susidaro daugiau išgyvenimas negu pramoga. Jis pastatė filmą, labiausiai sutampančių su šiais mūsų laikais.

Pasakojama apie apgailėtinos padėties vidutinės klasės vedybas, priėjusias priersubyrėjimo ribos ir privedusias prie svetimotriavimo. Tai daroma ilgomis scenomis, net per ilgomis ligi nuobodulio, apie neprideramus emociinius išsiveržimus, apimančius pusamžius biznieriūs, kvailas, susimaišusias jų žmonas, apie gerą raširdę gatvės merginą ir jauną, "svieto perėjūną". Visi jie yra priversti veidmainiauti vieni prieš kitus ir net prieš save pačius. Jie maitina vienas kitą kvailu humoru, melu ir vaikiškais žaidimais, norėdami iššaukti norimo juoko, privedančio beveik prie tragiškos pabaigos.

Filmas pagrįstas nuostabiai stipria vaidyba. Ypač pasižymi Cassavetes žmona — aktorė Gene Rowlands — laisvos mo-

Mieli lietuviai, praleiskite žiemą šiltoje ir saulėtoje Arizonoje, naujame lietuviškame motelyje:

Angela Motel

2114 W. Buckeye Rd., Phoenix, Ariz. 85009
Telef. 252-1265

25 vienetų motelis, labai švarus ir ramus, nemokama televizija, nemokamai atvežam ir nuvežam į aerodromą, autobusų ir geležinkelio stotis. Savininkai:

M. ir M. DAMBRAUSKAI

LUIZ AUTO REPAIR

TELEF. — 436-3699

KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.

6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
Savininkas Aloyzas A. Kunikas

mantriu dialogu - jo kaip ir nebaltas 16 mm. filmu (vėliau para, vartojant dabar įprastą A didinant 35 mm.), dažnai pamerikoje kalba, grubia savo atvartojant prieinamą šviesą bei viru išsireiškimu.

Nepasižymi filmas ne kostiumas Seymour Casel, vertas kamų įvairumu aktorių dėvima, didatuoti akademinėi premijai kas mūsų visų kasdien dėvima. dėl savo puikaus "hippie" tipo.

Techniškoji filmo vertė neprilygsta įprastų standartų, nes filmas buvo sukamas juoda

Skelbkitės "Drauge".

Geriausios gelės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.
Telef. PProspect 5-0833 — PProspect 5-0834
GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GELIHYGIA
2443 West 63rd St., Chicago, Ill.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

E U D E I K I S
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Kopyčios:
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741 - 2

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
MR. NELSON SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Oldžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEdarcrest 3 - 6335
Vienas blokas nuo kapinų.

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYs MODERNIOS KOPYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

LACKAWICZ IR SŪNUS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. OOmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD. OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS

Leidžia Šiaurės Amerikos Lietuvių Studentų Sąjunga

Redaguoja L.S.S. Centro valdyba. Rankraščius siųsti šiuo adresu: "Akademinės Prošvaistės", 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. "Akademinės Prošvaistės" išleina kiekvieno mėnesio trečiąjį šeštadienį.

Buvo buvo, kaip nebuvo...

Įspūdžiai iš "nežinomo" studentų suvažiavimo

Po SALSS (Šiaurės Amerikos Liet. studentų sąjungos) suvažiavimo, įvykusio Chicagoje praėjusių metų Padėkos dienos savaitgalyje, lapkričio pabaigoje, nesiskubinau ano mūsų susibūrimo spaudoje aprašyti. Mat, esu pirmametis studentas, tad užbėgti vyresniesiems už akių būtu, anot "Bubulio ir Dundulio", nei šis, nei tas. Tačiau dabar, jau kone trims mėnesiams nuo to įvykio praėjus, ir jokiam senjorui plunksnos nepajudinus, imuosis raštininko pareigas, kad istorija žinotu, jog toks studentiškas nutikimas tokiais metais Chicagoje buvo. Tauta ir liaudis ligi šiol apie aną studentų suvažiavimo būvimą, atrodo, nieko nėra girdėjusi. Taigi...

Burmistras Daley turėtų būti laimingas, kad "yippies", o ne lie tuviai studentai riaušės kėlė per jo partijos suvažiavimą Chicagoje 1968 metų vasarą. Kiek "yippies" Chicago miesto žalos pridarė (o gal atvirkščiai), apskaičiuoti buvo galima. Tačiau, jei lietuviai studentai būtų stoję prieš burmistro mašineriją, sąskaitos nebūtų buvusios taip greitai suvestos, nes tos mašinerijos greičiausiai nebūtų likę, ji būtų dingusi tokiu pat greičiu, o gal net greičiau, kaip televizijos aparatas, išmestas iš viešbučio dvidešimt penkto aukšto.

Kalbu iš tam tikro patyrimo, kaip stebėtojas ir dalyvis lietuvių studentų suvažiavimo. Šis suvažiavimas esu įsitikinęs, kad jį saisi buvo pirmasis tos rūšies, nes kitaip Lietuvių studentų sąjunga būtų jau seniai uždaryta, linksmai tariant, kaip subversyvi, anarchiška, radikali, destruktivi, etc.) vyko Chicago Sheraton viešbutyje 1968 metų Padėkos dienos savaitgalyje, kitaip tariant kalakutinėse.

Galima būtų prirašinėti, kaip visuomet ir daroma, jog suvažiavimas praėjo sėkmingai ir vaisingai. Arba galima būtų tą suvažiavimą ir nutylėti, kaip jau, atrodo, ir bandoma daryti. Bet geriausia nei saldinti, nei tylėti, o aprašyti viską taip, kaip buvo ir atsitiko.

Tiesa, šiame rašinėlyje daugiau dėmesio bus kreipiama ne į protokolus, o įspūdžius. Lengviau įspūdžius rašyti, mažiau paklaudu. Ir man lengviau, ir skaitytojui lengviau, nes dėl kieno nors įspūdžių nebus reikalo per daug sielotis, galima bus ranka į juos numoti. Bet vieną dalyką prisimink, mielas skaitytojaui, kad įspūdžiai pirmamečio studento, tad jie gal turi ir ypatingesnės vertės. Pradžią juk yra svarbus dalykas.

To suvažiavimo darbotvarkė, mano manymu, yra nekritikuotina. O nekritikuotina ji yra todėl, kad ji buvo taip visiškai niekam neverta, kad nebūtų buvę jokio skirtumo, ar būtų ji buvusi vykdoma ar ne.

Suvažiavimo vakarų programos irgi nekritikuotinos, nes kaip žmogus gali kritikuoti taip logiškai sustatytą programą: 1. Susipažinimo vakaras, 2. Pasilinksminimo vakaras, ir 3. Atsiveikininimo šokiai. Aišku, kitaip ir negalėjo būti. Tačiau, kad studentų suvažiavime nebuvo kultūrinių dalykų, kaip, pavyzdžiui, kokio

nors literatūrinio vakaro, tai tik parodo, kad lietuviškoji studentija tesidomi tik šokiais. Programa, vykusi po šokių, nors ir neoficialiai suvažiavimo organizatorių sankcionuojama, sutraukė daug dalyvių ir stebėtojų. Stebėtojų tarpe pasirodė ir keli uniformuoti policininkai, keli jų ir civiliai apsirengę. Bet tai gal nesvarbu. Juk gi žinoma, kad amerikiečiai lietuvių nemėgsta ir nenori jiems leisti savu būdu linksminintis.

Svarbiausioji ir gal įdomiausia ji suvažiavimo dalis buvo paskaitos. Įspūdžiai apie jas yra tokie: Paskaitininkas prieina prie pulo ir taria: — Šią paskaitą skaičiau praėjusių metų suvažiavime Baltimorėje. Kadangi mažai žmonių jos tesiklausė, ir matau, kad nė vieno iš čia esančių veidų nebuvo Baltimorėje, tenka man ją vėl čia skaityti.

Prelegentui nereikėjo ruošti paskaitai, nes ji išgelbėjo nauji veidai. Tik įdomu: kieno tie nauji veidai? Ar nesusipratusių naujokų, pirmokų? Ar tu studentų, kurie buvo prieje išvados, kad paskaitų saleje yra patogiausios kėdės išsipagiorijimui?

Keturi smarkūs, studentiška nusiteikę studentai, tris valandas numigę kelias 8 valandas. Nusiprausia su lediniu vandiniu, išgeria porą litrų juodos ka-

Senoji Vilniaus universiteto paunksmėje...

vos. Skuba jie į devintos valandos suvažiavimo paskaitą. Porą minučių pavėlavę, įbėga į viešbutį užduse, raudonais veidais, sušalusiais pirštais, ir skuba keltis į devintą aukštą. Kadangi po vakarykščios nakties uliovojimų tik pora keltuvų sveiki liko, ilgainiai trunka, kol pasiekiamas devintasis aukštas. Tuoj visi keturi kaip vienas puola iš keltuvo prie durų. Kai jas atidaro, tik tuščia, tyli tamsa juos pasveikina. Nei paskaitininko, nei suvažiavimo organizatorių. Ir kam tada bereikalingi tie keturi entuziastai, pasiruošę paskaitos klausytis?

Bet buvo viena didelė išimtis. Į paskaitą susirinko stebėtinai daug žmonių. Jų skaičius gerokai prašoko šimta. Visi ramiai susėdo ir rengėsi pasiklausyti paskaitos, geriausios iš visų. Tokios, kuri visą suvažiavimo nuotaiką, visas mintis, viską reziumuos. Visi susėdo ir, nesitverdami smalsumu, laukė.

Lygiai kaip, kaip ir visi prelegentai (išskyrus, žinoma, tuos, kurie visai nepasirodė), šis užbaitus amatininkų įtakai, miestų sargybinių ir kareivių pasidarė studentų priešais. Juos studentai pravardžiuodavo "filistinais". Griežta viduramžių miestų tvarka ir įstatymai nesiderino su nerūpestinga studentiška veik-

Stebuklingas receptas suvažiavimams ruošti. Organizatorių pareiga tik sugalvoti temą ir parinkti žmogų, kuris temos užvardijimą be gramatinės klaidos galėtų perskaityti. Ir daugiau nieko. Žinoma, tema bus sudėtinga, nė klausimo nėra. Ir vardas jos bus stebuklingai skambus. Bet todėl viskas bus aišku. Ir organizatoriai savo darbą bus atlikę, ir prelegentas pagarsės. O klausytojai galės, nieko negaišdami, grįžti prie darbo.

Aleksandras Pakalniškis Jr.

neįstengiau užmegzti, bet jau įstengiau žengti žingsnį ton pusėn, užmegzdamas dialogą su savim". J.B.

Draugovės šventė

Vasario 2 d. buvo suruošta studentų ateitininkų Chicago draugovės šventė. Naujiena buvo ta, kad šventė įvyko privačiame bute, kur draugovės dvasios vado tėvo Kęstučio Trimako, S.J. buvo atnašaujamos ir šv. Mišios. Mišių metu kandidatai davė įžadų, pasižadėdami dirbti ir tarnauti Dievui ir Tėvynei.

Sustiprėję dvasioje, neužmiršome ir kūno: merginos paklojo ant stalų apetitą keliančią vakarienę. Čia raginti nieko nereikėjo. O po to sekė diskusijos ideologiniais klausimais ir nesibaigiančios liaudies dainos...

Vis dėlto buvo jau sėkmedienio vakaras. Tad ilgiau užsibūti

Lietuviškųjų akademinųjų korporacijų pradai

Europos universitetai

Studentiškųjų korporacijų pradai tenka ieškoti viduramžių Europos universitetų veikloje, kur studentai, dažnai atkeliavę iš kitų kraštų ir miestų, studijavo svetimosiose sąlygose ir aplinkybėse.

XII a. Vakarų Europoje pradėjo steigtis bendrojo ir specialaus lavinimo mokyklos vadinamos Universitatas magistrorum et scholarium, kurios, panašiai kaip ir pirklų gildijos arba amatininkų cechai, buvo nepriklausomos organizacijos.

XIII a. šalia miesto universitetų, Katalikų Bažnyčia ėmė steigti savus universitetus. Tokiu būdu karaliaus Liudviko IX kapelionas Robert de Sorbon įsteigė universitetą Paryžiuje.

Studentai gyvendavo bendrabučiuose, taip vadinamose bursose (iš lotyniško žodžio "bursa" — kišenė, piniginė; mokyklų atveju — bendra pragyvenimo kasa). Iš to kilo pavadinimas bendrabučių studentams — buršai. Gyvendami svetimame krašte, studentai organizavosi etninėm grupėm (Landsmannschaften) arba korporacijom.

XV ir XVI amžiuje studentų neprieteliai buvo įvairių cechų amatininkai, bet laikui bėgant, su mažėjus amatininkų įtakai, miestų sargybinių ir kareivių pasidarė studentų priešais. Juos studentai pravardžiuodavo "filistinais". Griežta viduramžių miestų tvarka ir įstatymai nesiderino su nerūpestinga studentiška veik-

Jurgis Žalkauskas

lo ir kultūros tvirtovėse, virė politinis gyvenimas, kūrėsi įvairios akademinės draugijos ir sąjungos, — tai buvo studentiškųjų korporacijų žydėjimo laikai. Studentų korporantiškais užsiėmimais galėjo būti dainavimas, literatūra ar fizinė mankšta. Juos galėjo jungti bendra tikyba, valstybė ar ba regionas, bet visose korporacijose vyravo tėvynės meilė, asmens suverenumas, draugystė visam gyvenimui ir tolerancija. Išsivystė stiprios ir turiningos korporacijų tradicijos, kurios tarnavo jų narių intelekto ir pilnietinio žmogaus ugdymui. Ne veltui didieji XIX a. Europos mokslininkai, filosofai, literatai, muzikai ir mastytojai, kaip Goethe, Schilleris, Herderis, Wagneris ir kiti, jaunystėje priklausė akademinėm korporacijom, o senatvėje su ilgesiu prisimindavo savo studentiškas dienas.

Studentiškųjų tradicijų būta įvairių, jų įstatymai ir griežti. Kiekviena korporacija didžiavosi savo spalvom, regalijom, kepuraitėm, perpeitinėm juostom, rapyrom ir herbais. Nauki nariai buvo vadinami "fukais" arba lietuviškai "jauniais", už metų ypatingų ceremonijų buvo pakeliami į "spalvūnus" (buršus). Baigę mokslus, kaip jau minėjau, jie buvo vadinami "filisteriais". Filistro titulas priklausė tikrai

ropietiško intelekto gyvenimo dalis.

Vilniaus Universitetas

Lietuviško studentiško gyvenimo istorija yra ankštai susijusi su XVI a. vidurio Vilniaus universiteto, tuo metu vadinamo Alma Academia et Universitas Vilnensis Societatis Iesu, įkūrimo istorija, kuri prasidėjo tada, kai Vilniaus vysk. Valerijonas Protasevičius, susirūpinęs kolegijos įkūrimu, pradėjo ieškoti pirkti ar statyti būsimai kolegijai namus. Karaliaus ir Didžiojo Kunigaikščio sekretorius Mikalojus Jaspeckis sutiko parduoti vyskupui savo namus, stovėjusius tarp šv. Jono bažnyčios ir vyskupijos kūrinių. Vyskupas V. Protasevičius su mokojo iš savo sutauptų 10,000 florenų, išleido dar porą tūkstančių įvairiems vidaus pertvarkymams, įrengė namuose koplyčią ir testamentu užrašė būsimajai kolegijai visą savo asmeninį turimą.

Užbaigti rūmai buvo gražūs, ir vyskupas jais labai didžiavosi. Atlikęs paruošiamuosius darbus, jis kreipėsi laišku į provinciolą tėvą Lauryną Maggio, kviesdamas tėvus įteikti priimti fundaciją ir kurti kolegiją.

Pirmoji jėzuitų grupė, vadovaujant austriui tėvui Pranciškui Sunyer, atvyko į Vilnių 1569 m. Netrukus prasidėjo ir kolegijos mokslas.

Tačiau kolegijai tapti universitetu reikėjo paties karaliaus leidimo. Todėl vyskupas Protasevičius, palaikomas savo padėjėjo vyskupo Jurgio Radvilos (Livonijos vietininko, vėliau kardinalo) kreipėsi tuo reikalu į Lenkijos karalių ir Didįjį Lietuvos Kunigaikštį Steponą Batorą. 1579 metais Steponas Batoras suteikė kolegijai Privilegium Universitatis teisę teikti gradus seu baccalaureum, seu magistrorum, seu licentiariorum, seu doctorum (in iurecivili).

Universiteto grynėju buvo paskirtas šviesios atminties žemaičių vyskupas Merkelis Giedraitis (et alius episcopus Samogitiae), o pačiu universiteto kancleriu tapo vyskupas Protasevičius.

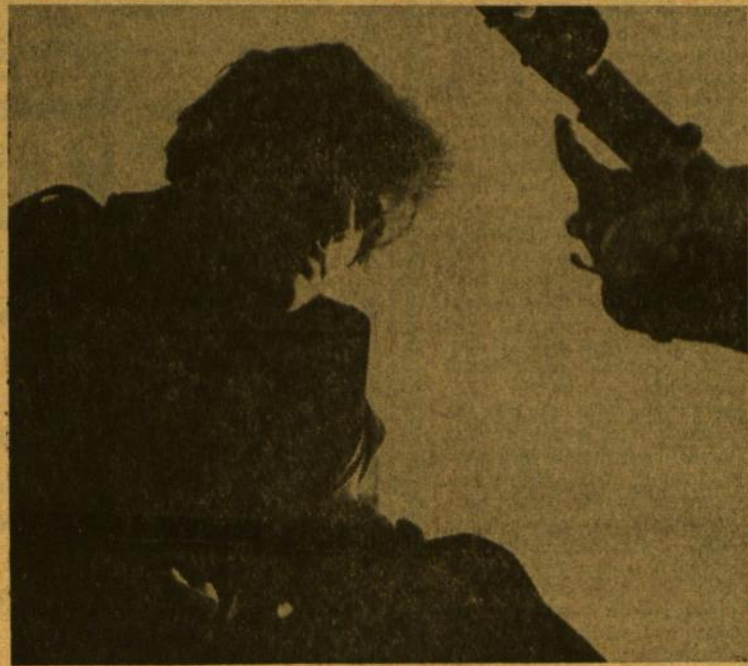
Ir 1579 metais, pačiam Steponui Batorui atvykus į Vilnių, karališkuoju aktu "In Nomine Domini" buvo tai mokslo institucijai suteiktas Alma Adademia et Universitas Vilnensis Societatis Iesu vardas.

Profesorai ir studentai sutiko Steponą Batorą nepaprastai iškilmingai. Pagrindinis iškilmingas pasveikinimas įvyko prie šv. Jono bažnyčios ant specialiai padaryto podiumo, kur stovėjo profesorai, dvasiškiečiai, studentai, orkestras ir dainininkai.

Pagal tų laikų papročius studentai organizavosi pagal kilmės vietas etninėm grupėm arba provincijom, todėl naujai paskirtas universiteto rektorius jėzuitas, politinis veikėjas, žymus pamokslininkas Petras Skarga pasveikino karalių visų 10-ties provincijų vardu. Vokiškuose universitetuose tokios provincinės grupės buvo vadinamos Landsmannschaften. Studentų vardu lotyniška prkalbė sveikino jaunas Jonas Karolis Katkevičius, vėliau pagarsėjęs karo vadas, sumušęs Salaspilyje, Latvijoje švedus, besiveržiančius į Lietuvą.

Tais pačiais metais vyskupas V. Protasevičius nupirko mūrinį namą Bernardinų gatvėje ir įsteigė studentų bendrabutį, gavęs Valerijono (vyskupo vardo) buršos pavadinimą, o studentai dėl to gavo buršų vardą. Čia tenka pažymėti, kad universitetų istorikai ir tyrinėtojai savo knygoose dažnai pabrėžia buršo ir filisterio žodžių kilmę, pareinančią iš Pabaltijo universitetų.

Vilniaus studentai, dėkingi vyskupui už galimybę naudotis bendrabučiu, patarnaudavo mišiom ir giedodavo Vilniaus katedroje. (Tęsinys bus sekančiame "Akademinėse prošvaistėse")

Serenada...

Nuotrauka Vytauto Maželio

Ziemos savaitgalis Dainavoje

Uždaros studentų ateitininkų vyrų rekolekcijos

Dainava, vasario 7 d., penktadienio vakaras. Dainavos tuštuma pajavairinta trim automobiliais. Baltuosiuos Rūmuos juda dvylika vyrų, įsijungdami vandenį ir krosneles šilumai. Jie čia pasiryžę išbūti dar dvi dienas. Būtiną ruošą baigus, susirinkta draugėn ir pasikalbėta su dvasios vadu tėvu Gedimynu Kijausku, S. J., nustatant mūsų rekolekcijų eigą ir pobūdį, labiau išsiaiškinti, ko ir kaip mums čia gausiau pasisemti. Prieita išvados, kai tai turėtų būti dialogas su Dievu. Po šito sekė šv. Mišios ir Komunija dviem pavidalais. Po Aukos ir maldos jau buvo šeštadienis, reikėjo skirstytis

poilsui. Šeštadienį, kiek pramigus, buvo intensyviai vykdyta užsibrėžtoji programa. Pašnekiesiems vadovavo tėvas G. Kijauskas. Buvo kalbėta temomis, besiklostantiomis nuo Senojo Testamento iki šių dienų reformų. Pokalbiai buvo įdomiai dinamiški, šokant skersai ir išilgai nuo vienos temos prie kitos ir per visas. Kiekvienam buvo progą tą ar kitą problemą giliau įsisavinti, persvarstyti, pasverti. Panašiai praejo ir sėkmedienis. Prieš išsiskirstant, teko užklausti pora savo bendraamžių: ką jie laimėjo šiose rekolekcijose? Vienas atsakė: "Dialogo su Dievu

Linksma lietuviškoji studentija...

Nuotrauka Vytauto Maželio